

**CINE ADUCE
MINISTERUL CULTURII
ÎN ZILELE NOASTRE? »**

**Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii continuă
seria „dezvăluirilor” cu un nou capitol al studiului „Ecologia
culturală românească. Ce avem și ce ne trebuie?”.**

Citiți ÎN » PAGINA 3

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

NR. 218 » 28 februarie – 6 martie 2009 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

**ROCKIN' BY
MYSELF**

Chitaristul și zidarul

Dumitru Ungureanu

În vara lui 1985 trebuia să tencuiesc zidurile casei, ridicate cu vreo 2-3 ani înainte. Pe cine să fi găsit mai potrivit pentru treaba asta decît pe nea Gogu, vărul lui tata?...

ÎN » PAGINA 14

ARTISTUL PLASTIC IEȘEAN FELIX AFTENE:

Vizibilitatea artistului ține de puterea de adaptare

Trei răspunsuri de la scriitorul Stelian Țurlea

Consemnate de Bogdan Romaniuc

„Sînt sigur că unii o vor considera mai degrabă *chick lit* (literatură pentru puicuțe), dar nu e o rușine, și asta tot literatură este, dacă ești sincer cînd o scrii”, crede autorul despre receptarea celui mai nou volum al său, *Arunc-o pe soră-mea din tren!*, apărut de curînd la Editura Cartea Românească.

ÎN » PAGINA 13

Milionari cu contul plin de amintiri

Iulia Blaga

Succesul nebănuit al lui *Slumdog Millionaire* (care intră pe 13 martie și pe ecranele noastre, sub titlul *Vagabondul milionar*) se datorează unei singure idei. Acea că nu școlile, patalamalele și banii te fac bogat, ci experiența de viață.

ÎN » PAGINA 5

Numele lui Felix Aftene a fost legat în ultima perioadă de mai multe proiecte pentru spațiul public. A început în anii '90 cu o lucrare pentru sediul Finanțelor Publice Iași și a „ieșit în stradă”, de curînd, cu „Capsula timpului”, iar în scurt timp vor începe lucrările, în Parcul Copou, la „Zidul personalităților”.

» **„Vizibilitatea artistului în momentul de față nu cred că ține neapărat de prezența lui în galerii, ci și de puterea lui de adaptare la ceea ce înseamnă omul contemporan, care nu mai are timp de intrat în spații, pentru că este tot timpul în viteză. De aceea trebuie să fii prezent pe net, trebuie să ai cataloage pe care să le împrăștii în stînga și-n dreapta.”**

Citiți interviul realizat de George Onofrei ÎN » PAGINILE 8-9

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Proverbe și zicători de criză

Lucian Dan Teodorovici

Au trecut numai vreo trei luni de când criza nu exista pentru noi. Citeam despre ea la fel cum citeam despre vreun tsunami care-a lovit la mii de kilometri depărtare. Ne bucuram că trăim în România, țară în care nu trăiam cu frică de tsunami, la fel cum, primind și asigurările guvernărilor trecuți și prezenți, n-aveam cum să ne speriem de criza aceea care părea cu totul și cu totul a altora.

Am sentimentul că abia acum începe să se instaleze o oarecare teamă. Și nici acum foarte accentuat. Cunoșc mulți oameni care, sâstisiți de televizor, concluzionează încă veseli că toată povestea asta e doar un subiect de presă. Cunoaștem noi: televiziunile, când n-au despre ce să facă talk show-uri, inventează teme. Cam așa stă treaba și cu criza, își zic încă prea mulți dintre români. Mai ales aceia care nu prea au legături cu media, unde scăderile drastice ale „bursei” de

publicitate provoacă frisoane și concedieri, sau care nu lucrează prin giganți industriali, acolo unde se fac liste peste liste privind disponibilizările actuale și viitoare.

Spuneam însă că ne aflăm totuși la începutul friicii, lucru pe care-l deduc din ceea ce se întâmplă în jurul meu, mai puțin de la televizor. În tot mai multe mailuri pe care le primesc, în tot mai multe întâlniri la o bere cuvântul „criză” începe să devină uzual. Iar asta poate fi un indicator. Dar e un indicator prost pentru noi. Ne arată că ne trezim extrem de greu. Pentru că o criză își atinge apogeul „ajutată” tocmai de panică. Și-abia odată atins acest apogeu, oamenii se pot gândi la soluții concrete. Cît timp tratăm cu neseriozitate ceea ce ni se întâmplă, cît timp ne amăgim că e doar o temă de presă, n-avem de ce să ne gândim la soluții. Or, asta nu poate însemna decât faptul că greul abia de-acum va urma.

Avem, noi românii, obiceiul să întârziem la întâlnirile cu lumea. În

» **În tot mai multe mailuri pe care le primesc, în tot mai multe telefoane, în tot mai multe întâlniri la o bere cuvântul „criză” începe să devină uzual. Iar asta poate fi un indicator. Dar e un indicator prost pentru noi. Ne arată că ne trezim extrem de greu. Pentru că o criză își atinge apogeul „ajutată” tocmai de panică. Și-abia odată atins acest apogeu, oamenii se pot gândi la soluții concrete. Cît timp tratăm cu neseriozitate ceea ce ni se întâmplă, cît timp ne amăgim că e doar o temă de presă, n-avem de ce să ne gândim la soluții.**

mai toate domeniile. Descoperim roți inventate de alții cu zeci de ani în urmă. Primim de-a gata mode care s-au epuizat în alte părți și ni le însușim cu mândrie. Iar când constatăm că am făcut asta, ridem puțin de noi înșine și trecem, rapid, la următoarea copie. Evoluăm

adică. Așa se întâmplă și acum: experimentăm o ușoară dezmeticire și-n privința crizei mondiale, asta în timp ce alții au trecut de mult de acest stadiu, au început să caute rezolvări, ba chiar, din câte se pare, e posibil să le fi găsit pe alocuri. Noi încă sîntem în stadiul

în care acceptăm că această prea discutată și deja plictisitoare criză ne poate lovi, dar vedem ce facem mai încolo, dacă va fi să vină cu adevărat.

Între timp, numărul șomerilor a crescut serios, intră în colaps o mulțime de întreprinderi, investitorii străini nu ne mai caută deloc pe hartă, iar cei prezenți deja aici sînt în diferite stadii de pregătire a bagajului pentru întoarcerea acasă. Leul, cît o fi el de RON, s-a îmbolnăvit strașnic, iar guvernatorul BNR iese public și se enervează pe tema asta. Ne prindem destul de greu că boala leului nostru are legături serioase cu faptul că țările din Vest au început de mult să-și folosească instrumentele financiare proprii, tocmai pentru a se proteja în fața crizei. Toate acestea se întâmplă deja. Și noi ne scărpinăm în cap. Parcă-parcă ar fi timpul, ne spunem, să medităm un pic asupra situației.

Cît de poet s-a născut românul putem vedea foarte bine în momentul de față. Vorba asta nu e menită, în fapt, a ne fortifica orgoliul național. Chiar dacă ne-o spunem uneori, păcălindu-ne singuri, cu un fel de mândrie. Ea nu înseamnă însă că, poezi prin definiție fiind, lăsăm cu gura căscată o lume întreagă datorită fiorului

artistic pe care-l transmitem. Înseamnă, mult mai simplu și mai trist, că ne vîrîm capetele-n nori cam cu același rezultat cu care-și vîrî struțul capul în pămînt. Cu o diferență: noi o facem cu talent! Inventăm glume pe seama crizei, jocuri de cuvinte, zicători. Și ne mîndrim astfel cu o altă mare calitate: că știm să facem haz de necaz. Nemții, adică acei oameni reci și plictisitori cum ne place nouă să-i considerăm, nu prea le au cu hazul asta de necaz. Ei, serioșii și anostii, fac în schimb caz de necaz și pun mîna, rapid, să repare lucrurile. Și nu doar nemții, mă refeream la ei doar de dragul unei antiteze punctuale.

Ce e de făcut? Nimic. Doar nu vă așteptați să dau sfaturi! Sînt, pînă la urmă, la fel de român ca și voi. Îmi permit numai să observ. În rest, rămîne de văzut ce-o să se-ntîmple. Hai s-așteptăm, că doar n-o fi foc. Putem face chiar și împreună haz de necaz, ne-ar prinde bine. S-ar putea să avem în față o adevărată încercare, pentru mulți dintre noi. Dar nu-i nimic. Pentru că mai avem noi, românii, o vorbă și pentru situații de genul asta: încercarea moarte n-are. Și, veseli cum sîntem, o putem spune chiar și-atunci cînd ne aruncăm în cap de la etajul zece.

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Adevărul e la capăt

Radu Pavel Gheo

Din cînd în cînd mai citesc sau mai aud opinii despre epoca în care trăim, iar unul din cuvintele cel mai des întîlnite este „relativism”. Trăim într-o epocă relativistă, în care toate sistemele ordonatoare sînt puse la îndoială, „marile narațiuni” sînt manipulative, nu mai avem certitudini și totul este supus negocierii culturale sau sociale. Nu există „superior” și „inferior”, ci „diferit”. Totul e totuna și otova, iar ce e diferit e bun fiindcă e diferit, ba chiar e identic fiindcă e diferit. Adevărul e de mai multe feluri. Lumea postmodernă, democratică, deschisă și globalizată, e un sistem ambiguu de posibilități diverse, în care putem avea cu toții dreptate în felul nostru și putem accepta și dreptatea celorlalți, fiindcă *anything goes*, totul merge.

Ei, da, probabil că în lumea considerațiilor teoretice așa se derulează filmul realității. Atunci cînd privești lucrurile de undeva de sus, poate că vezi un asemenea amestec de opinii, convingeri și idei diverse și îți se pare că, într-adevăr, orice e valabil și totul e relativ. Însă cînd cobori la nivel microsorial,

lucrurile se schimbă. Pe pielea individuală relativismul se transformă mereu într-un dogmatism intransigent, aproape tiranic. Lumea deschisă și democratică e de fapt o lume a micilor tiranii individuale ori de grupuleț.

Hai să luăm un exemplu, fiindcă e mai bun decît o sută de pagini de teorie. După ce Alina și cu mine ne-am întors din Statele Unite, renunțînd să ne stabilim acolo, am publicat volumul *Adio, adio, patria mea, cu î din i, cu â din a*. Drept urmare, am intrat în polemici cu tot felul de oameni. Cu unii chiar în conflict acut. Am încercat noi să explicăm că Statele Unite sînt un loc bun, o țară democratică, probabil cea mai democratică din lume, dar, ca orice țară din lume, are și ea păcatele ei. Sau, fie, lucruri care nouă nu ne plăceau și făceau ca locul acela să nu ni se potrivească. Nouă, da, sigur, fiindcă nu toți oamenii sînt la fel...

Degeaba. În ochii acelor oameni noi trădaserăm tărîmul făgăduinței și ne alăturaserăm denigratorilor lui. Oricîte argumente am etalat, nu i-am clintit nici un strop din convingerea lor. Discuțiile despre subiectivitatea percepției individuale și despre dreptul fiecăruia de a

alege n-au avut nici un efect.

Pe de altă parte aici, în țară, ne-am trezit felițată de o mulțime de oameni, care ne apreciau fie pentru că am avut curajul să criticăm păcatele acelei supraputeri imperialiste și tiranice, care calcă în picioare drepturile cetățenești, fie pentru că ne iubim atît de tare patria, încît am dat confortul material oferit de capitalism pentru un trai modest, dar plin de căldură umană, printre cei de un neam cu noi.

Cum n-aveam de lucru, am încercat să spunem că nu-i așa, că de fapt Statele Unite numai imperialiste și tiranice nu se pot numi. Nici bunăstarea capitalistă nu ni s-a părut tocmai bunăstare. Și nu murim să trăim printre cei de un neam cu noi. E adevărat, nu mă văd trăind altundeva decît în Europa – Europa Centrală –, dar retorica naționalistă nu m-a prins niciodată.

Așa că pînă la urmă n-am reușit decît să-i supărăm pe bieții oameni. Pe toți. Convingerile le-au rămas neschimbate. Fiecare dintre ei e în continuare sigur că are dreptate. Apărătorii Americii cred că volumul sus-amintit s-a născut din răutate. Că e un fel de justificare pentru ratarea imigrării și că Statele Unite sînt locul cel mai bun din lume. Antiamericani s-au simțit dezamăgiți pentru că „dădeam înapoi”. Una scriam și alta spuneam. Păi nu? Și, desigur, nici pe patrioții autentici, români vajnici și verzi, nu i-am mulțumit.

SUPLIMENTUL LUI JUP

COMENTARIU

Cine aduce Ministerul Culturii și-n zilele noastre?

Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii (CSCDC) continuă seria „dezvăluirilor” cu un nou capitol al studiului „Ecologia culturală românească. Ce avem și ce ne trebuie?”. După analiza economică, urmează cea privind „vitalitatea urbană: geografia creativității”.

George Onofrei

Pe scurt, autorii lucrării au realizat un clasament al orașelor cele mai active din punct de vedere cultural, folosind o serie de criterii. Ar fi fost un subiect bun de presă și de dezbateri dacă analiza nu s-ar fi oprit la anul 2005. Practic, toate investițiile în imagine și în infrastructură din ultimii trei ani nu sînt luate în calcul.

„Care sînt orașele cu sectoarele culturale cele mai dezvoltate?”, „Care sînt orașele «pepinieră» de resurse umane specializate pentru activități culturale?”, „Care sînt orașele cu susținere bugetară locală ridicată pentru cultură?” – iată cele trei întrebări la care CSCDC încearcă să răspundă. Există și o serie de indicatori folosiți pentru a ajunge la o concluzie. În primul rînd, cei legați de infrastructura sectorului cultural: cîte biblioteci, cinematografe, orchestre simfonice, teatre dramatice, teatre muzicale sau teatre de păpuși sînt în fiecare urbe. Apoi au fost luate în calcul resursele umane specializate, mai precis „elevii din școlile de artă și meserii”, precum și „elevii din liceele de artă și meserii”. Nu sînt trecute cu vederea nici investițiile pe care comunitățile locale le-au făcut și nici banii rulați de firmele din „industriile și serviciile creative”.

Și iată cîștigătorii: Cluj-Napoca, Constanța și Timișoara s-au clasat pe primele trei locuri, urmate fiind de Oradea, Pitești, Tîrgu Mureș, Miercurea Ciuc, Iași, Rîmnicu Vilcea și Sibiu. Observăm de la bun început că Sibiu, capitala culturală europeană în 2007, e foarte aproape de

CLASAMENT

BUCUREȘTI

1. Cluj-Napoca 3.5
2. Constanța 2.96
3. Timișoara 2.23
4. Oradea 2.17
5. Pitești 2.09
6. Tîrgu Mureș 1.94
7. Miercurea Ciuc 1.94
8. Iași 1.82
9. Rîmnicu Vilcea 1.69
10. Sibiu 1.61
11. Botoșani 1.57
12. Ploiești 1.42
13. Brașov 1.36
14. Arad 1.36
15. Craiova 1.21
16. Alba Iulia 1.12
17. Satu Mare 1.12
18. Bacău 1.05

coada clasamentului și că Miercurea Ciuc, cu o populație de aproximativ 40.000 de locuitori, a surclasat Iașul. Există și o precizare importantă: Bucureștii a fost scos de la bun început în afara concursului, din motive lesne de înțeles (cam în aceeași manieră în care cei de la „Academia Cațavencu” au exclus-o pe Elena Udrea din clasamentul celor mai frumoase și influente femei politiciene).

Cum se prezintă frunțașii

Să nu tragem încă nici o concluzie, ci să vedem descrierea orașelor frunțașe. Cluj-Napoca. Capitolul infrastructură: „infrastructură foarte solidă de instituții de spectacol de elită, de rang național (teatre dramatice și muzicale, operă, orchestră simfonică etc.), capacitate ridicată a cinematografulor, fond al bibliotecilor relativ insuficient (mult sub nivelul mediu al primelor 40 de orașe ale țării)”. Se mai precizează că în orașul frunțaș cheltuielile pentru cultură de la bugetul local sînt mult sub media pe țară, dar că activitățile culturale sînt foarte dinamice, „grație afluxului mare de spectatori”, chiar și la „spectacolele elevate” (sic! – n.r.). În plus, „industria creativă a orașului este cea mai profitabilă din țară”. Cu medalie de argint, Constanța este

» Clasamentul care a reieșit în urma studiului CSCDC privind „vitalitatea culturală urbană”

considerată a avea cea mai importantă rețea de instituții de spectacole și beneficiară a unui mare aflux de turiști în sezonul estival. Efectivele din liceele și școlile de arte și meserii sînt... medii. În fine, Timișoara, pe locul al III-lea, beneficiază de infrastructură „cuprinzătoare”, „pepinieră importantă ca efectiv pentru viitorul activităților culturale și număr relativ mare de elevi înscriși în liceele de artă și în școlile de artă și meserii”.

Majoritatea datelor de mai sus nu mai au nevoie de comentariu, iar limbajul în care a fost redactată sinteza remisă presei nici atît. Putem observa însă că utilitatea acestui studiu este egală cu zero în condițiile în care demersul nu va fi adus pînă în zilele noastre. Pentru că anii ce au trecut din 2005 au adus schimbări remarcabile, fie și numai ținînd cont de criteriile propuse de CSCDC. Spre exemplu, școlile de arte și meserii, în care își pun autorii speranța că vor oferi specialiști în domeniul industriilor creative, vor fi desființate începînd cu această toamnă. Apoi, programul „Capitală Culturală Europeană în 2007” ar clasa cu siguranță Sibiu măcar pe o treaptă mai sus decît Piteștiul. Chiar și primarul de Iași, Gheorghe Nichita, a avut probabil o tresărire cînd a auzit de studiu și s-a întrebă dacă banii din proiectul „Iași 600” chiar nu au fost contabilizați de nimeni (asta înainte să vadă că se face referire la perioada 2002-2005). De asemenea, afluxul de turiști din sezonul estival nu cred că îi aduce prea mulți spectatori în

prezent Constanței în condițiile în care instituțiile de spectacole trag obloanele pe timpul verii. Sperăm doar că specialiștii de la CSCDC nu s-au referit la spectacolele susținute la Mamaia, Eforie Sud ori Costinești de Romica Țociu, Cornel Palade, Catanga și Nicu Paleru. Citez, spre exemplificare, din „Bună ziua Constanța!”: „Constanțenii nu merg vara la spectacole, este o concluzie bazată pe experiența anilor, cel puțin nu în municipiu. Spectacolele în aer liber din stațiuni iau cu succes locul pieselor de teatru, operelor sau operetelor. Nici măcar copiii nu merg în vacanță la teatru”.

Ar mai fi de remarcat că între criteriile explicate stabilite pentru a clasifica orașele țării din punct de vedere cultural nu se numără și evenimentele care nu țin de activitatea „infrastructurii” (teatre dramatice, teatre muzicale etc.), ci de operatorii culturali independenți. Pricepem și noi mai ușor dacă ni se explica, de exemplu, că orașul Cluj Napoca s-a clasat pe locul I pentru că stă bine la infrastructură și că, în ciuda banilor puțini alocați de la bugetul local, aici se desfășoară cel mai important eveniment cinematografic de la noi, respectiv Festivalul Internațional de Film Transilvania, care adună anual mulți turiști din întreaga țară care, de bună seamă, cheltuie bani cît stau și aduc prosperitate comunității. N-o fi reieșit asta limpede chiar din nici unul dintre cele 50 de „interviuri semi-structurate” realizate? Spune-mi ce-ai întrebă, ca să-ți spun cine ești!

Dragoș Voicu a cîștigat Concursul de debut al Cărții Românești pe 2008

În urma jurizării, Premiul de Debut al Editurii Cartea Românească a fost acordat doar la secțiunea „Proză”. Cîștigătorul este Dragoș Voicu, autorul romanului *Coadă*.

La această ediție a Concursului de Debut, organizat de Editura Cartea Românească, încă de la reînființarea ei în anul 1970, au participat 76 de manuscrise – 33 la secțiunea „Proză”, 32 la „Poezie”, 4 la „Teatru”, 7 la „Critică/Istorie literară/Eseu”.

„Un roman a cărui forță magică te face să izbucnești în hohote de rîs sau de plîns și te lasă năucit pe muchia dintre cele două stări. Viața la coadă. O coadă la tacîmuri de pui. O coadă fabuloasă, care înfășoară orașul de mai multe ori și va dura 12 luni, timp în care Ionuț, un vajnic pionier, îi va cunoaște pe cei care îi vor fi vecini întregul an, cîteva personaje pitorești care discută despre copii, matematică, țuică fiartă, fericire, cîrnați, dragoste, bomboane de pom, moarte, murături, examene de admitere. O coadă care sfidează orele, zilele, săptămînile, anotimpurile și totuși... aici oamenii își povestesc viața, își sărbătoresc zilele de naștere, se îndrăgostesc, se căsătoresc și pur și simplu mor. În sfîrșit, vom înceta să mai vorbim despre lipsa de memorie a tinerilor scriitori”, a declarat Mădălina Ghiu, redactor-șef Editura Cartea Românească.

Autorul

Dragoș Voicu s-a născut la 9 iunie 1975 în București. Este absolvent al Academiei Tehnice Militare București și al masterului „Managementul proiectelor” al S.N.S.P.A. În prezent lucrează în cadrul Ministerului Administrației și Internele în domeniul managementului proiectelor. A tradus în limba engleză volumul *Sistemul Integrat pentru Securitatea Frontierei – The Integrated System for the border security*, Dumitru I. Popescu (Ed. Univers Științific, București, 2006). A publicat articole de specialitate în bilunarul Asociației Generale a Inginerilor din România: *Univers Ingineresc*. A cîștigat locul I la Concursul de povești cu tema „De ce iubim Bucureștiul?”, 2008.

Dacă nu ați debutat încă, puteți participa la ediția 2009 a Concursului anual de Debut, organizat de Editura Cartea Românească la următoarele secțiuni: „Poezie”, „Proză”, „Teatru”, „Eseu”, „Critică și istorie literară”.

Lucrările declarate cîștigătoare vor fi publicate. Sînt acceptate în concurs și manuscrise ale autorilor care au fost incluși anterior în antologii sau au publicat în volume colective. Manuscrisele (minimum 50 de pagini) vor fi expediate prin poștă pe adresa Calea Victoriei nr. 115, sector 1, București, cod 010071, în format electronic și printat (ambele obligatorii), sau vor fi depuse direct la sediul editurii pînă la data de 31 decembrie 2009. Plicul va purta mențiunea „Pentru concursul de debut al Editurii Cartea Românească” și va fi specificată secțiunea la care participă.

Pe plic, nu va fi înscris numele expeditorului, în locul acestuia se va scrie un motto. În interior, se va introduce un al doilea plic sigilat conținînd același motto și CV-ul autorului. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Relații suplimentare pot fi obținute la telefon 021/319.65.99 sau prin email la adresa: ecr@cartearomaneasca.ro.

Vreo două sute de ONG-ști, artiști și patroni de SRL-uri care se ocupă cu arta (da, există și de-astea!) au venit sîmbăta trecută la „Mitin-gul breslei creative”. Nu s-au strigat sloganuri, nu s-au afișat pancarte, n-a manifestat nimeni.

Robert Bălan

Doar atunci cînd cineva a propus „să se facă curățenie în instituțiile culturale”, toată sala a izbucnit în aplauze. În rest, a fost o dimineață cit se poate de pașnică în care reprezentanții „sectorului independent” s-au întîlnit cu reprezentanții ai Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național (MCCPN), cei care au ales și nefericitul nume. Scopul declarat: găsirea de „soluții pentru dezvoltarea sectorului cultural independent”.

A fost pentru prima oară cînd noua conducere a MCCPN, care pînă acum n-a vorbit decît despre clădirile de patrimoniu și despre biserici, a băgat în seamă artiștii independenți în sine, dar dependenți de programe de finanțare și de politica culturală a Guvernului. A fost în același timp și o întîlnire indirectă între două tipuri de „independenți”: cei care și-au asumat de bunăvoie acest statut și vor să se îmbunătățească sistemul de finanțare pe proiecte și cei convinși că trebuie să primească bani doar pentru simplul fapt că „ei sînt artiști”. Împărțiți în patru grupe de lucru (arte vizuale, artele spectacolului, evenimente culturale/patrimoniu material și imaterial/film, sectorul audio-vizual, literatură și jurnalism/design, arhitectură, advertising), cu doi moderatori în fiecare grup, unul din sectorul independent și un reprezentat al ministerului, participanții au fost invitați să vorbească despre problemele lor și să propună soluții. Și cel puțin în cazul grupului pentru arte, la ale cărui discuții am participat, asta au și făcut. S-a vorbit despre ineficiența legii sponsorizării, lipsa programelor de educație culturală, lipsa managerilor culturali, despre lipsa de spații pentru evenimente, despre burocrația excesivă,

Independenții din cultură, la miting sub acoperiș

despre lipsa finanțării multianuale, despre lipsa de activitate a direcțiilor județene și slaba calitate a produselor instituțiilor culturale care primesc bani de la bugetul de stat sau de la cel local, despre TVA, despre incompetența unora dintre cei care fac parte din jurii și comisii de avizare și, evident, despre absența totală a programelor de finanțare la începutul acestui an. Toată lumea s-a plîns, dar a făcut-o propunînd în același timp și soluții – unele foarte simplu de aplicat, altele necesitînd schimbarea de legi și politică la nivelul întregului Guvern –, ceea ce, am aflat după aceea, nu s-a întîmplat și în toate grupurile. Dacă la arte participanții au cerut chiar elaborarea unui statut al artistului sau ca bisericele, care au fost privilegiate la împărțirea bugetului, să ofere spații pentru evenimente culturale, dacă la patrimoniul s-a vorbit în primul rînd despre slaba aplicare a legilor în domeniu, la literatură-jurnalism, unii dintre participanți nu puteau să înțeleagă de ce revista lor este considerată „un proiect”.

AFCN-UL VA LANSA ÎN CURÎND UN NOU CONCURS DE PROIECTE

Reprezentanții MCCPN au ascultat, și-au notat conștientos problemele și soluțiile discutate de participanți. A fost un exercițiu de imagine util pentru echipa destul de tînără de la conducerea ministerului, dar care pînă acum nu a vorbit decît despre lucruri „bătrîne”. Rămîne de văzut dacă întîlnirea cu independenții a fost organizată doar pentru că „dă bine” sau pentru că „cineva acolo sus” chiar este interesat de aceste probleme. Independenții, unii nume sonore în peisajul cultural, au răspuns la chemarea ministerului și au venit în număr mare din toată țara. Dar dacă nu vor mai exista întîlniri de acest gen, dacă nu va lua nimeni în seamă problemele și soluțiile expuse și, mai ales, dacă nu se schimbă nimic, eventualul capital de simpatie acumulat sîmbăta trecută se va transforma rapid în antipatie. Există totuși și o veste bună: AFCN-ul va lansa în curînd un nou concurs de proiecte.

GRUPUL FILM, JURNALISM, LITERATURĂ

Deși mă așteptam să se vorbească mai mult, dacă nu exclusiv, despre situația cinematografului – mai ales că moderatorul din partea „independenților” era Ada Solomon –, m-am înscris la grupul de lucru film-jurnalism-literatură mai degrabă din curiozitate. Și nu înțeleg de ce nu mă așteptam să se întîmple exact ce s-a întîmplat: discuția (deși mai potrivit ar fi să spun monologurile) a(u) fost confiscată(e) de reprezentanții ai unor asociații de editori destul de obscure, care propuneau tot felul de festivaluri ale culturii românești – adică cu de toate –, organizate de MCCPN. Tare mi-e teamă că explicația lui Demeter Andras, cum că nu e de dorit ca ministerul să organizeze și să inițieze un astfel de festival, a trecut drept revoiuță. Ca să vă faceți o idee, o să reproduc un fragment dintr-o revistă culturală a unei edituri la carei reprezentant sau director se pîngea că nu poate să-și distribuie cele trei titluri: „Grigore s-a dus pînă la Eminescu. Așa a spus poetul Adam Puslojic, Marele Vultur cum l-am poreclit împreună cu Radomir Andric – Vulpea, despre zborul infinit al lui Grigore Vieru. Am fost invitat – la recomandarea fratelui întru iubire de Nichita Laurian Stănculescu, poetul și prietenul și Omul Laurian – să petrec două zile alături de frumoșii ca clipele, frați sîrbi: Adam, Amdric, Viktor și Nicola”. (cu tot cu punctuație) (Elena Vlădăreanu)

Sublinierea îi aparține

Tonul de țată domină dezbaterile despre problemele emigranților români. Foarte puțini sînt cei care analizează și aproape nimeni nu vorbește despre raporturile noastre cu Uniunea Europeană. În epoca „eurolacilor” de profesie, vă propun un editorial din luna mai a anului trecut, publicat în cotidianul englezesc „The Guardian”. Dacă noi nu știm să deschidem gura, o fac alții pentru noi. Autorul a scris românește „vorbind” englezește. Spre deosebire de români, care nu sînt în stare să vorbească și să scrie într-una și aceeași limbă.

„Tratamentul aplicat românilor și României de liderii europeni, oficialii birourilor de emigrare și editorialiștii din presa scrisă se bate cap în cap cu ideea unității europene. Din momentul aderării la Uniune, în ianuarie 2007, România nu a fost tratată ca o națiune-soră, egală a Franței, Marii Britanii sau Germaniei, ci precum o națiune de mîna a doua; o țară sub standard, ai cărei imigranți hrăpăreți și lacomi sînt acuzați că au generat un val de criminalitate de-a lungul Uniunii Europene. [...]

Maria Britanie nu are nici un drept să privească arogant

înspre Italia și tratamentele pe care aceasta le-a aplicat imigranților români. Sprijinit de o serie întregă de comentarii liberali, noul guvern laburist a luat măsuri restrictive în ceea ce privește migrația românilor în Regatul Unit. În momentul în care opt țări foste comuniste din estul Europei au intrat în Uniunea Europeană, în 2004, Marea Britanie promova o politică a ușilor deschise pentru cetățenii acestor națiuni. Dar atunci cînd România și Bulgaria au devenit membri, în ianuarie 2007, guvernul a introdus o politică pe două niveluri: liber-profesioniștii români și bulgari pot munci aici, dar maximum 20.000 de muncitori fără calificare pot veni aici în fiecare an – acei săraci,

ciudați și tipic estici indivizi. Această politică a transmis un puternic mesaj României și Bulgariei că au statut inferior în Uniunea Europeană și că imigranții lor săraci nu trezesc încredere. [...]

Demonizarea românilor de către liderii europeni și de către formatori de opinie arată un fapt mai important decît tradiționala prejudecată anti-imigraționistă: ea demască retorica găunoasă a birocratilor europeni și a suporterilor Uniunii și arată că, pentru ei, «Europa» se reduce la o mică și sensibilă elită ce mai curînd discută, la un pahar de lapte la Bruxelles, despre casele lor de vacanță din Toscana, decît despre bărbații și femeile care se mută de la est la vest

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

să-și găsească un serviciu, să-și facă o casă, să-și întemeieze o familie. Liderii britanici, spanioli, italieni și toți ceilalți scot vorbe goale din ideea de «unitate europeană» și din valori europene precum libertate și fraternitate; în realitate, ei veghează la crearea unei Europe divizate în vestul civilizată și estul barbar.

De fapt, imigranții români personifică spiritul unității europene mult mai mult decît acei împăienjeniți și iritați birocrati

de la Bruxelles sau liderii anti-imigrație din Marea Britanie și din Italia. [...] Liderii naționali și europeni se dovedesc a fi plini de prejudecăți, autoritari și mîncăți de frica «celuilalt».

O Europă unită este o idee minunată. Iar astăzi, calitățile muncitorilor români construiesc această realitate, nu liderii noștri, care ridică în grabă podul mobil al Europei Occidentale.”

„True Europeans”, autor: Brendan O'Neill, „The Guardian”, 23 mai 2008

SLUMDOG MILLIONAIRE – OPT OSCARURI DIN ZECE POSIBILE

Milionari cu contul plin de amintiri

Succesul nebănuț al lui *Slumdog Millionaire* (care intră pe 13 martie și pe ecranele noastre, sub titlul *Vagabondul milionar*), nebănuț nici măcar de producătorii care s-au grăbit să-l arunce direct pe DVD – ca să evite eșecul –, se datorează unei singure idei. Acea că nu școlile, patalamalele și banii te fac bogat, ci experiența de viață, oamenii la care ții și de care tragi chiar dacă unii dintre ei îți înșală așteptările.

Iulia Blaga

Slumdog Millionaire nu e un film memorabil, nu are un scenariu de diamant și interpretări de cleștar – dar a avut norocul să pice exact la timp. Adică într-o lume speriată de efectele unei crize financiare care transformă movilele de bani în nisip.

Dacă filmul lui Danny Boyle a fost desemnat Cel mai bun film al anului 2008 – tema sa recomandându-l pentru această categorie –, dacă a luat, previzibil, Oscarurile pentru coloană sonoră și melodie originală (unde a avut chiar două nominalizări), el și-a vîrît în sac și premii unde erau alții mai buni. Cum la ora apariției ediției deja se știe cine ce a luat, așa face acum o listă cu păreri de rău.

În primul rînd, îmi pare foarte rău pentru *Frost/Nixon* care, deși e cel mai deștept și mai rotund film al anului (sau, mă rog, dintre cele nominalizate), n-a luat nici un Oscar. Îmi pare rău pentru Frank Langella, interpretul lui Richard Nixon, că a plecat fără premiu, deși categoria „Rol principal masculin” a fost grea în acest an. (Că Oscarul l-a luat Sean Penn și nu favoritul Mickey Rourke ține mai degrabă de politică. Sean Penn interpretează în *Milk* rolul politicianului american gay, Harvey Milk, ales consilier în San Francisco, în anii '70.)

Îmi pare rău că Ron Howard nu a luat Premiul de regie, deși a făcut cel mai bun film al său de pînă acum. Îmi mai pare rău că scenaristul lui *Frost/Nixon*, britanicul Peter Morgan, a trebuit să se incline în fața unui alt britanic, Simon Beaufoy, premiat pentru *Slumdog Millionaire* (deși scenariul lui Morgan era infinit mai cizelat și mai subtil). Îmi pare rău că, în ciuda celor spuse mai sus, nici *Doubt* nu a luat nimic pentru scenariu-adaptare, deși ține în permanență adevărul ca pe un grăunte de mercur peste dilema filmului: l-a abuzat sexual preotul interpretat de Philip Seymour Hoffman pe unul dintre elevii săi?

Filmul lui David Fincher nu e deloc perfect

Îmi pare rău și că *The Curious Case of Benjamin Button* nu a luat Oscarul pentru imagine. Ce a făcut Claudio Miranda în filmul lui David Fincher mi s-a părut mai elegant și mai greu decît ce a făcut Anthony Dod Mantle pentru *Slumdog...* Îmi pare tare rău și pentru coloana sonoră a filmului, compusă de francezul Alexandre Desplat, deși trebuie să recunosc că era prea sobră și prea nostalgică față de vivaceea partitură compusă de A.R. Rahman pentru *Slumdog Millionaire* (la vreme de criză

ne trebuie și ritmuri vesele). Filmul lui David Fincher nu e deloc perfect. Secvențele în care diferența de vîrstă dintre cei doi eroi (interpretați de Brad Pitt și Cate Blanchett) e prea mare sînt neverosimile. Dar are un fir care pe mine m-a prins mult mai mult decît străvezia idee a soporificului anglo-indian. Plecînd de la o povestire a lui F. Scott Fitzgerald, filmul își plasează „baza” acțiunii în New Orleans-ul de altădată, evocîndu-i pe cei care au murit în timpul uraganului Katrina. Asta pe măsură ce personajul lui Brad Pitt, care arată tot mai tînăr pe măsură ce îmbătrînește, își ia adio de la cei dragi. Mi-a părut rău și de revelația filmului, necunoscuta Taraji P. Henson, care e excelentă în rolul mamei adoptive, de culoare a eroului. Dar Oscarul pentru rol secundar feminin era ca și dat lui Penelope Cruz.

Îmi pare nespuse de rău o dată că filmul lui Mike Leigh, *Happy-Go-Lucky*, unul dintre cele mai bune ale anului trecut, n-a avut decît o nominalizare – pentru scenariu original (și a pierdut premiul în favoarea lui *Milk*), și în al doilea rînd pentru că Sally Hawkins, protagonista lui (Globul de Aur pentru musical/comedie), nici măcar n-a fost nominalizată. (În schimb, a fost nominalizată Angelina Jolie, care are în *Changeling* una dintre cele mai re-le prestații din carieră.)

Mi-a mai părut extrem de rău și pentru *În clasă/Entre les murs*, de Laurent Cantet, că nu a luat Oscarul, în detrimentul outsider-ului japonez *Okuribito*. De fapt, nici filmul lui Yojiro Takita, povestea unui violonist șomer care se angajează la pompe funebre, nu era favorit, ci documentarul israelian de animație *Waltz with Bashir*.

EDIȚIA DE ANUL TRECUT, O EXCEPȚIE

» **Față de ediția de anul trecut, Oscarurile din acest an par de pe altă planetă. Mă întreb ce film ar fi votat membrii AMPAS dacă *Slumdog Millionaire*, *Nu există țară pentru bătrîni/No Country for Old Men* și *Va curge sînge/There Will be Blood* ar fi concurat în același an. Tot *Slumdog Millionaire*? Atunci nu e bine. Ediția Oscarurilor de anul trecut a fost cea mai curată din ultimii ani. Numai că ea a fost o excepție.**

AND THE OSCARS WENT TO

Cel mai bun film – *Slumdog Millionaire*
Regizor – Danny Boyle (*Slumdog Millionaire*)
Actor în rol principal – Sean Penn (*Milk*)
Actriță în rol principal – Kate Winslet (*The Reader*)
Actor în rol secundar – Heath Ledger (*The Dark Knight*)
Actriță în rol secundar – Penelope Cruz (*Vicky Cristina Barcelona*)
Scenariu original – Dustin Lance Black (*Milk*)
Scenariu adaptare – Simon Beaufoy (*Slumdog Millionaire*)
Imagine – Anthony Dod Mantle (*Slumdog Millionaire*)
Montaj – Chris Dickens (*Slumdog Millionaire*)
Scenografie – *The Curious Case of Benjamin Button*
Costume – *The Dutchess*
Machiaj – *The Curious Case of*

Benjamin Button
Coloană sonoră – A.R. Rahman (*Slumdog Millionaire*)
Melodie originală – *Jai Ho* (*Slumdog Millionaire*)
Sunet – *Slumdog Millionaire*
Montaj sunet – *The Dark Knight*
Efecte vizuale – *The Curious Case of Benjamin Button*
Lungmetraj de animație – *WALL-E* de Thomas Newman
Film vorbit în altă limbă decît engleza – *Okuribito* (Japonia) de Yojiro Takita
Documentar de lungmetraj – *Man on Wire* de James Marsh, Simon Chinn
Scurtmetraj documentar – *Smile Pinki* de Megan Mylan
Scurtmetraj de animație – *La maison en petits cubs* de Kunio Katô
Scurtmetraj de ficțiune – *Spielzeugland* de Jochen Alexander Freydank

IMN HĂITUIT DE BĂRBAȚI

o carte un eveniment **BRUMAR**

LANSARE

foto: roman rybaleov eugen răduț ion andrei barbu

data: joi, 25.02.09
 ora: 16.00 Clubul ZIUA
 locul: P-ța Presel Libere

un proiect de ion barbu & revista punkt

o antologie de distihuri românești

Măhnită-i toată carnea, iar cărțile - citite / Stéphane Mallarmé

oriflame natural swedish cosmetics

bookblog.ro

ZIUA

punkt

Scrisoarea lui Firmin către cititorii „Suplimentului de cultură”

Ar trebui, cred, să spun lucrurilor pe nume de la început și să recunosc deschis că mama le cam avea cu trasul la măsea.

De-asta – și din cauza gabariturii ei uriaș – cobora atît de anevoios scările. Pe vremea aia, la noi în cartier nu era deloc exclus să dai peste băutură pe trotuar, iar Flo nu era cîtuși de puțin genul care să-și pună singură opreliști în calea tentației. Așa era ea; așa era la noi în cartier. Așa că, atunci cînd venea greoi pe trepte, era în general destul de cherchelită, ceea ce explică probabil cum de putea ațipi în toilul acelei viermuiei agresive și al scîncetelor. Așa era mama, adormea ca și cum ai fi apăsât pe întrerupător și imediat începea să sfîrăie. Multă lume are părinți sugative, nu-i nimic deosebit în asta, însă acum, cînd dau filmul înapoi, îmi dau seama că pentru mine a fost un mare noroc și că probabil mi-a salvat viața. *Avantajele alcoolismului: Povestea unui copil.* În clipa în care se întorcea clătîndu-se dintr-una din acele călătorii ale ei în lumea de afară, de obicei era atît de îmbibată cu băutură că, imediat ce beai din laptele ei, te lua cu amețelă. Nu mă refer la mine, firește. De regulă, eu zăceam eșuat undeva pe lîngă vreun perete, blestemîndu-mi zilele, în timp ce restul fraților mei sorbeau și-și plimbau cu nesăț prin gîtleele chestia aia cu gust minunat pe care ea o adusesese acasă, chestie care ar fi luat foc la cea mai mică scînteie. Și totuși băutura avea același efect asupra fraților și surorilor mele ca și asupra mamei și aceștia ațipeau rînd pe rînd, iar mameloanele le alunecau încet din gurile cu gingăsoare rozalii. În acel moment, firește, alcoolul fusese deja absorbit de organismul lui Flo, iar laptele se limpezea iar. Așa că nu trebuia decît să mă cațăr peste șirurile de sugari beți ce moțăiau și să mă plimb de la un sfîrc la altul, golindu-le pînă la ultima picătură. Nu era niciodată îndeajuns. Însă a contat, pentru că în felul ăsta am reușit să supraviețuiesc, chiar dacă la mustată.

Nu mai trebuie să mă aplec peste marginea prăpastiei reprezentate de nașterea mea pentru a da de mama. Acum pot să stau culcat pe spate pe stratul plăcut de confetti, cu piciorușele mele rozalii și drăgălașe întinse în aer deasupra mea, și să mă uit la trupul ei rotofei. Și fac asta foarte des. Și totuși, imaginea pe care am păstrat-o despre mama în aceste momente, în afară de gabaritul ei enorm, e doar o ceață informă. Mijesc bine ochii, îmi scot telescopul, focalizez și iar focalizez – și tot nu reușesc să deslușesc aproape nimic. Cînd mă gîndesc la această perioadă petrecută alături de mama, nu-mi vin în minte decît *cuvinte*. Mă concentrez atît de tare că mai am un pic și leșin, dar tot nu reușesc să pescuiesc nimic din oceanul amintirii decît o formă fără contur și cuvintele *prea puține țite* – asta și un miros greu de rumeguș-și-bere, ca într-o speluncă ordinară.

Nu mi-a fost dat să mă plimb prea mult prin așa-nu-mita lume reală, însă am călătorit foarte mult mental, îndreptîndu-mi gîndurile ba într-o direcție, ba într-alta. Odată, într-una din aceste călătorii, am întîlnit un bărbat într-un bar, care mi-a povestit o istorie despre cum era el copil în Berlin, în Germania, chiar la sfîrșitul războiului. Adică al celui de-al

De săptămîna
vîntoare, ne vedem
în librării.
Cu drag, Firmin.

www.polirom.ro

Doilea Război Mondial. Întregul oraș fusese spulberat de bombe, așa că aducea destul de mult cu felul în care va arăta Scollay Square mai tîrziu în această poveste, și era iarnă și frig și nu găseai nimic de mîncare. În casa lui, sau în ce mai rămăsese din ea, era foarte întuneric și frig, așa că acest băiețuș își petrecea cea mai mare parte a timpului stînd în fund pe trotuar, la adăpostul unui perete luminat de soare, unde era un pic mai cald. Stătea acolo ore întregi în fiecare zi și visa la mîncare. Strada din fața casei avea o gaură mare în mijloc, acolo unde căzuse bomba. Oamenii o acoperiseră parțial, însă tot nu fusese astupată de tot și, într-o zi, din capătul străzii s-a apropiat un camion încărcat cu cărbuni.

Șoferul n-a observat craterul la timp și camionul a intrat frontal în el, *zdrang*. A fost o zdruncinătură cumplită și din camion au căzut o groază de cărbuni. Însă mașina nu s-a oprit. A mers mai departe și a dat colțul și, preț de o clipă, strada goală și luminată de soare a rămas presărată cu o diră de cărbuni. O bucățică dintr-un cărbune se rostogolise pînă la piciorul băiatului. Și apoi, brusc, ca la un semn, ușile s-au dat de perete și pe stradă au năvălit din toate direcțiile femei și bărbați, mai cu seamă femei. Băiețelul s-a uitat uimit cum acestea încep să înșface bucățile de cărbune, să le adune grăbite și chiar să se bată pentru ele. A pus piciorul pe bucățica de cărbune ce zăcea pe pămînt lîngă

el și, mai tîrziu, cînd toată lumea s-a întors la ea acasă, și-a strecurat-o în buzunar. Din comportamentul femeilor, a înțeles că era un lucru foarte prețios, deși nu avea nici cea mai mică idee la ce anume folosea. Apoi a dat colțul, a scos cărbunele din buzunar și a dat să-l mîncească.

În Africa, în timpul perioadelor de foamete, copiii hămesiți mîncă țărînă. Dacă ți-e suficient de foame, mînci orice. Chiar dacă nu-ți hrănește trupul, simpla acțiune de a mesteca și de a înghiți ceva îți hrănește visele. Iar visele legate de mîncare sînt ca oricare alte vise – poți supraviețui cu ele, pînă la moarte.

În subsolul librăriei unde trăiam noi nu era nici un cărbune și nici țărînă adevărată. Era mult praf, însă nu poți să mînci praf. Ți se lipește de cerul gurii și e imposibil de înghițit. Pe de altă parte, hîrtia, am descoperit destul de timpuriu în viață, are o consistență minunată și, în unele cazuri, chiar și un gust plăcut. Poți să mesteci o bucată zdravănă de hîrtie ore întregi dacă vrei, ca pe gumă. Împins într-un colț de frații și surorile mele cu mușchi, încercînd să-mi trec cumva timpul cît mă străduiam să-mi umplu golul și să-mi potolesc chiorăielile pîntecelui imaginîndu-mi festinuri uriașe, m-am apucat să mestec bucățelele de confetti de la picioarele mele.

Deși mă aflam în perioada tîrzie a prunciei, cred că ar fi corect să afirm că acest moment a însemnat pentru mine începutul sfîrșitului. Ca multe lucruri ce încep prin a fi mici plăceri ilicite, mestecatul hîrtiei a devenit curînd un obicei cu propriile lui tabieturi, care a devenit apoi dependență, o foame mortală ce-mi oferea o satisfacție atît de încîntătoare că adeseori șovăiam să mă năpustesc asupra primului mamelon liber. În loc de asta, preferam să stau acolo, rumegînd pînă cînd cocoloșul din gură mi se înmuia și se transforma într-o pastă cu gust plăcut pe care mi-o puteam plimba și lipi de cerul gurii sau pe care o puteam preschimba cu ajutorul limbii în forme interesante, pe care să le înghit fără probleme. Din nefericire, hîrtia mestecată îmi lăsa un strat lipicios în gură și pe limbă, ce se dizolva de abia peste cîteva ore și mă făcea să plescă din buze într-un mod nu tocmai agreabil.

Am început încetîșor, azi mestecînd un pic, mîine un pic, dar la scurt timp devenisem deja total dependent și, în doar cîteva zile, reușisem să bag la ghiozdan atît de mult din patul comun, că ici și colo se vedea betonul peretelui din spate. Asta a provocat niște fricțiuni deloc negliabile între mine și ceilalți și a făcut chiar să fiu zvîntat rău în bătaie de vreo cîteva ori, însă n-am lăsat acest lucru să mă oprească. Pot să fiu foarte hotărît cînd îmi pun ceva în minte.

În cele din urmă, pentru a pune capăt nebuniei, mama a trebuit să se ducă și să mai aducă, tîrîndu-le după ea, alte cîteva pagini din Cartea cu C. Eram destul de măricea deja, așa că ne-am alăturat și noi în aventura sfîșierii foilor. Chițîind de încîntare, am sfîșiat și am făcut totul bucăți cu o plăcere dementă. Nimic nu ajută mai mult la nașterea unui sentiment de adîncă și caldă tovarășie decît procesul distrugerii și, preț de cîteva clipe, acolo, în acel heirup sălbatic, ne-am simțit efectiv ca o familie mare și fericită. Cînd mă pune cineva să-i povestesc ceva din copilăria mea, ăsta e episodul despre care vorbesc, pur și simplu pentru a arăta că eram niște ființe cît se poate de normale.

Corpo-drama

Corpul este una dintre cele mai ignorate surse de tensionalitate și teatralitate în spectacolele românești. Lectura corporală a unui text, conștientizarea fizicalității pe care o piesă o conține și exploatarea ei din această perspectivă nu reprezintă un demers programatic urmărit. Textul

este gândit, de cele mai multe ori, exclusiv la nivelul literarității lui, al descifrării relațiilor dintre personaje prin decodarea semnificației replicilor, și nu la nivelul conflictualității din corpuri. Replicile corporale, scenariul fizic nu au valoarea pe care ar merita să o aibă.

Mihaela Michailov

Există dramaturgi care nu pot fi adecvat receptați – Sarah Kane, Mark Ravenhill, Marius von Mayenburg, Lars Noren, pentru a nu-i cita decât pe câțiva – în absența unei interpretări concentrate pe fizicitatea textelor lor. Tot așa cum există regi-zori – Pippo Delbono, Rodrigo Garcia, Romeo Castellucci – în spectacolele cărora resursele corporale sînt fundamentele esteticii pe care o dezvoltă. Corpul are un potențial dramatic care trebuie perceput unitar, tocmai pentru că este o componentă la fel de importantă ca orice alt element din asamblarea montării. Avem, în structura textului, două straturi de corporalitate: macro-corpul dramaturgic – adică textul înțeles ca un corp care poate fi fragmentat și reconstruit – și micro-corpurile dramaturgice – adică personajele percepute ca actanți ai unor tensiuni corporale, ca semnificatori de corp care își problematizează raporturile. Și avem, apoi, articularea, organizarea acestor straturi de corporalitate în spectacol, conceput ca un mediu dramatic corporal, în sensul în care prezența corpurilor nu este dată ca atare, ci devine trambulina reflecțiilor asupra unor fricțiuni relaționale dincolo de cuvinte. În montările românești, cu foarte puține excepții – Radu Afrim, Gianina Cărbunariu, Radu Apostol –, lipsește o cercetare susținută a conținutului de corporalitate activă la nivelul unei gândiri-prin-corpo-dramă.

Disidența din politica frumosului hipermediatizat

Pippo Delbono (prezent la Sibiu în cadrul Festivalului Internațional de Teatru 2008 și la București în cadrul Festivalului UTE 2008) este unul dintre creatorii de teatru pentru care corpul constituie sursa celor mai acute spații de contradicție. Delbono investighează corpurile unei umanități periclitată, căreia suferința intensă i-a amortizat starea de victimizare, iar devierea de la o anumită normă, de la un anumit prototip i-a consacrat disidența din politica frumosului hipermediatizat. Într-o lume în care pe toate plasmile curg catifelări și hidratări ca într-o ecranare globală a celei mai perfecte dintre perfecțiunile posibile, a celei mai atroce frumuseți, Delbono sfidează societatea aparițiilor ridicate la rang de unice modele. Delbono iese din teatru și caută corpuri în spitale de psihiatrie, în stradă, în

locuri în care trupul este dezinhibat, exploziv, sublim în diformitatea lui, poetic prin neputința lui structurală, nici o secundă, autocompătitoare. În *Minciuna*, regizorul cercetează o sferă corporală în care ard extrema vulnerabilitate și forța violentă, oamenii care regresează la stadiul primar și oamenii-matrix, în negru complet, fără expresie facială, înghețați într-o postumanitate terifiantă. Un șirag de perle „îmbracă” un corp de o inocență bulversantă, corpul celui care suferă de sindromul Down. Greutatea se sprijină de pe un cot pe altul ca și cum o întreagă lume, în agonie, și-ar căuta un punct de echilibru, o secundă de tăcere. Gianluca Ballare, gol, se plimbă pe scenă. Un copil mare, deopotrivă trist și luminos, se așază pe vine și privește viitorul postuman din proximitatea lui. În finalul spectacolului două corpuri contradictorii se țin de mână. Pippo Delbono se dezbracă și-l ia de mână pe Bobo, surdomutul internat 40 de ani într-un azil. Un corp masiv, gol, și un corp tasant, îmbrăcat în frac, prind, în încheștarea mînilor lor, o lume care-și recîștigă, prin nuditate, autenticitatea originară.

Dramaticitatea mișcării

Pe coperta cărții *Le corps de l'acteur*, un volum de interviuri cu Pippo Delbono, apărut la Les Solitaires Intempestifs în 2004, Bobo și Gianluca, costumați în clovni, se țin de mână. Această ipostază a unei legături organice între particule de fizicalitate total disjuncte se instituie ca vector corporal în spectacolele lui Delbono. Fața alungită a lui Bobo, cu coif pe cap, și fața rotundă a lui Gianluca, cu machiaj scurs, privesc în gol. Două corpuri atât de diferite devin unul și același corp.

Forța lor vine din substanța contradicției: „Forța se naște din oprirea brutală a unei mișcări care creează un moment de suspensie înainte ca gestul să ia o altă direcție. Este baza oricărui principiu dramatic. Dramatic înseamnă felul în care aceste mișcări, înlănțuirea lor, rupturile și mai ales energia care le locuiește îi dau actorului posibilitatea de a crea o legătură cu publicul, un tip de atenție partajată. A lucra asupra propriului corp, a-l hrăni cu experiențe, a izola energiile pentru a-l înțelege mai bine permite existența unei dramaticități a mișcării” (*Le corps de l'acteur*).

Pe Delbono nu-l preocupă elaborarea unei arhitecturi corporale perfecte.

Corpul viscerat de virtuozitate, un corp anti politica grațiosului și stilizării, demarcat de mărcile frumuseții

Pippo Delbono și Bobo

instituționalizate scenic reprezintă una dintre cele mai mari provocări ale dramaticii corpului cu care lucrează regizorul. „Nu mă interesează mișcările drăguțe”, afirmă Delbono în aceeași carte, înrudindu-se ca mentalitate corporală cu coregraful și performerul Jérôme Bel. Corpul gol al unei femei supraponderale, folosit de Bel în *Jérôme Bel*, intră în același registru de corporalitate pe care îl propune și Delbono.

În *mady-baby.edu*, regizat de Gianina Cărbunariu la Teatrul Foarte Mic, corpul descompus, îmbucătățit în montajul video intră în coliziune cu trupul de gimnastă performantă pe care Mădălina Ghițescu îl expune. Două niveluri de corpo-

ralitate se intersectează pentru a se deconstrui unul pe celălalt.

În *Omul pernă*, conceput de Radu Afrim la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila, corpurile sînt strivite de cenzura ficțiunii și zvînesc continuu pentru a se elibera. Afrim recurge la imaginea unui corp cu multiple capete și picioare, care se strînge și se dezmembrează continuu. Puștii-ficțiuni întregesc corpul protagonistului creator de povești macabre, de corpuri rejectate.

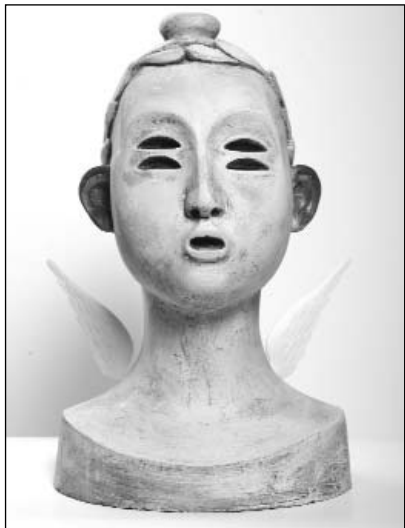
În *With a Little Help from My Friends*, creat de Radu Apostol la Teatrul „Vasile Alecsandri” din Iași, există o vulnerabilă țesătură de corpuri adolescente care, exact ca în *Ken Park*, se topesc unele în altele.

Omul pernă, de Radu Afrim

» Delbono iese din teatru și caută corpuri în spitale de psihiatrie, în stradă, în locuri în care trupul este dezinhibat, exploziv, sublim în diformitatea lui, poetic prin neputința lui structurală, nici o secundă, autocompătitoare. În *Minciuna*, regizorul cercetează o sferă corporală în care ard extrema vulnerabilitate și forța violentă, oamenii care regresează la stadiul primar și oamenii-matrix, în negru complet, fără expresie facială, înghețați într-o postumanitate terifiantă.

FELIX AFTENE LE-A DEMONSTRAT PĂRINȚILOR CĂ POATE FACE ARTĂ LA 14 ANI,

Protector, sculptură

Numele artistului plastic Felix Aftene a fost legat în ultima perioadă de mai multe proiecte pentru spațiul public. A început în anii '90 cu o lucrare pentru sediul Finanțelor Publice Iași și a „ieșit în stradă”, de curînd, cu „Capsula timpului”, iar în scurt timp vor începe lucrările, în Parcul Copou, la „Zidul personalităților”. Felix Aftene trăiește din munca sa de artist, fie că ea cuprinde pictură, sculptură sau ilustrație pentru carte. În plus, are două locuri stabile de muncă: atelierul său și TVR Iași, unde este scenograf.

Interviu realizat
de George Onofrei

Ești descris încă drept un tânăr artist. Cum îți se potrivește această caracterizare?

Sînt mulțumit de această titulatură, ca să zic așa, cu toate că la 37 de ani nu consider că mai sînt foarte tînăr. Nu prea pot să mai particip la expozițiile „Atelier 35”, de exemplu, destinate tinerilor artiști.

La cîți ani a început cariera?

La 14 ani, atunci cînd am luat primul premiu la „Cîntarea României”, un premiu care a certificat că pot să fac artă în fața părinților mei, care nu vroiau să mă lase să fac asta. Am fost foarte mîndru de acest premiu, care a fost practic primul în domeniu și cu care am reușit să îi conving să merg la școala de artiști. Habar nu

Vizibilitatea artistului de adaptare, nu de pre

aveam că există așa o școală, de pictori, cum i se spunea la vremea respectivă.

Se spune că școala de artă are o mare problemă: profesorii care încearcă să te facă un emul al lor, iar de multe ori studenții ajung niște copii fidele, dar nu neapărat și talentate.

Dacă nu ai parte de un bun pedagog, acela care trebuie să te învețe să înveți tu mai departe este posibil să se întîmple asta. Eu consider că am avut parte de profesori foarte buni, dar cred că și să fii un bun elev contează foarte mult, să discerni și să îți dai seama de lucrurile acestea. Evident că la început a trebuit să imit, ca un copil mic care învață să meargă, a trebuit să fac copii după Caravaggio, Velazquez, chiar și după cîțiva artiști plastici ieșeni. Lucrurile acestea mi-au folosit foarte mult, pentru că e vorba de experiență, pe care dacă nu o ai, nu prea poți să îți faci un traiect ușor prin artă.

Să facem legătura cu proiectul tău care este în sediul Finanțelor Publice locale, un loc nu foarte iubit de ieșeni. Ai exorcizat cumva spiritele rele din clădirea Finanțelor printr-o lucrare pentru care ai concurat inclusiv cu profesorii tăi.

E o lucrare de 74 de metri pătrați, realizată în '98. Este prima mea lucrare de artă monumentală din Iași, cea mai mare suprafață pictată, și se numește *Babylon*. Sînt tot felul de valențe spirituale ale omului: omul și muzica, omul și teatrul. Poate cei care intră acolo să își plătească dările la stat vor fi mai atenți și vor vedea lucrarea, care e destul de interactivă. Chiar am analizat de cîteva ori, sînd la coadă acolo, cum oamenii arătau cu degetul spre lucrare, vorbeau despre ea, ceea ce mă mulțumește foarte mult, pentru că lucrul cel mai rău este să nu se vorbească despre lucrare. E un proiect pe care l-am realizat atunci, în '98, dar rădăcinile lui stăteau în lucrările din timpul facultății. Am lucrat foarte mult pe marginea acestei teme, *Geneza Babylon* se chema ciclul pe care l-am încheiat odată cu această lucrare, foarte amplă, am lucrat pe 4 rînduri de schelă timp de 3 luni. E o tehnică destul de ciudată, am lucrat foarte mult în creion, am consumat aproape 200 de creioane, pentru că toată hașura e realizată în creion și acrilic, iar caraijele sînt făcute din foiță de aur. M-a ajutat foarte mult experiența pe care am avut-o în timpul facultății întrucît vara restauram biserici, monumente istorice. De exemplu, am lucrat la biserica Mănăstirii Snagov, unde este înmormîntat Vlad Țepeș și faptul că aveam în sînge această rigoare a schelei, a ordinii pe șantier m-a ajutat foarte mult.

Grup 3, înființat în anul 2000. Biografia ta este legată de el. Ce anume a coagulat acest grup?

Nu eram nici foarte buni prieteni. E vorba de Zamfira Bîrzu, care este profesor la Academia de Artă, și de Gabriela Vrînceanu, care pictează biserici, are la activ peste 25 de biserici pictate în țară și care este sculptor. Am expus împreună întrucît am fost legați de faptul că lucrările noastre stăteau foarte bine pe simeze, și nu neapărat am lucrat pe proiect așa cum se întîmplă. În general, grupurile de artiști au un proiect comun și lucrează toți pe aceeași temă. Asta a fost la început, după care evident că am încercat și noi să lucrăm pe aceeași temă. Exemplul a fost expoziția de acum doi ani din Elveția, care se numea *Erotica* și pe care anul trecut am reeditat-o la Iași, sub o altă denumire, *Narcisismul*. Am stat foarte bine împreună pe simeze și am decis să mergem în continuare împreună. Ne-am dat seama că în grup vom răzbate mai bine întrucît noi vroiam să ieșim cît mai mult afară. Și am mers împreună la Veneția, Viena, Budapesta, Paris, Baden.

Care crezi că sînt principalele probleme în Iași în ceea ce privește vizibilitatea artiștilor plastici și a galeriilor?

Aș începe cu oportunitățile pe care le au artiștii, chiar dacă nu îți răspund în acest moment la întrebare. Ca artiști plastici, în Iași avem un mare avantaj, și anume faptul că moștenim un public destul de avizat și că există și tineri care sînt foarte dornici să vadă artă, sînt cei care au moștenit colecții de artă de la bunici. Acest Iași, fostă capitală culturală a țării a avut mulți colecționari de artă.

Din nefericire însă, nu este destul. Este un public foarte redus.

Este un public redus, dar e mai numeros decît în celelalte orașe din țară și aș putea să dau exemple ca Timișoara, Brașov, Cluj. E adevărat că la Cluj lucrurile au început să se miște foarte bine acum, dar eu mă refeream la potențial.

Himere, pictură

Vrei să spui că este un domeniu al artei în care Iașul excelează sau stă mai bine decît alte orașe?

Cu siguranță stă mai bine decît altele, doar că nu este pus nici pe pedestal, pentru că nu s-a făcut un clasament și nici nu o să se facă vreodată deoarece nu poți să compari doi artiști sau două școli. Fiecare are valoarea ei și se completează reciproc. Vizibilitatea artistului în momentul de față, ca să îți răspund la întrebare, nu cred că ține neapărat de prezența lui în galerii, ci și de puterea lui de adaptare la ceea ce înseamnă omul contemporan, cel din 2009, care nu mai are timp de intrat în spații, pentru că este tot timpul în viteză. De aceea

Vestitorul, sculptură

trebuie să fii prezent pe net, trebuie să ai cataloage pe care să le împrăștii în stînga și-n dreapta.

Mă gîndeam că poate una dintre problemele artiștilor plastici e chiar Uniunea Artiștilor Plastici, din care faci parte. Este un organism care are o imagine destul de proastă, de prăfuită. În general, conflictele care se iscă între artiști și Uniune sînt legate de spații. Au fost numărate proteste la nivel național față de conducerea Uniunii. Cum stau lucrurile la Iași?

Sînt și membru al Uniunii, și membru în conducere. E bine că totuși prin această Uniune noi reușim să ținem aceste spații. Dacă nu am fi uniți, cred că ele ar fi la ora asta crîșme ori hoteluri, pentru că spațiile sînt acum foarte vîinate, și mă refer la spațiul din Lăpușneanu, Galeria Cupola va fi cît de curînd retrocedată și vom rămîne fără una dintre cele mai mari galerii ale Iașului. Spațiul nostru de pe Cuza Vodă, unde aveam secretariatul și unde era și Partidul Național Țărănesc, a fost retrocedat și am rămas fără el.

Reușiți să obțineți spații noi?

Se pune această problemă, dar deocamdată nu am reușit. Totuși, Primăria ne ajută, în sensul că aceste spații pe care le avem rămîn ale noastre și e foarte bine așa. Sînt niște spații fără de care arta plastică ieșeană ar suferi enorm sau poate chiar ar fi pe cale de dispariție. Acolo nu este doar un atelier, ci un spațiu în care intră mulți

I, CÎND A CÎȘTIGAT LA „CÎNTAREA ROMÂNIEI” I ȚINE DE PUTEREA PREZENȚA ÎN GALERII

colecționari de artă, mă refer la cei mai în vîrstă. Sînt însă și mulți tineri care au început să vadă în revistă, au început să vadă pe net și vin la atelier.

Ce ne facem însă cu restul criticilor care sînt aduse Uniunii? Se spune despre Uniune că este o instituție retrogradă, care nu reușește să se adapteze foarte mult la nou.

Și eu cînd eram mai tînr eram de aceeași părere, dar ulterior mi-am dat seama că totuși am ținut să fac parte din această Uniune, să simt că aparțin unei bresle, iar această breaslă este foarte bine conturată. Mai bine zis, nucleul acestei bresle este Uniunea Artiștilor Plastici. Nu știu artiști plastici care să nu facă parte sau să nu își dorească să facă parte din această Uniune pentru că, odată fiind membru UAP, ai acces la aceste săli gratuit. În general, la galeriile particulare se plătește sau se lasă o lucrare sau două, depinde cum te înțelegi cu galeristul.

Acesta este prețul plătit?

Da. În schimb, ei își fac treaba foarte bine, în sensul că nu e doar o galerie, un spațiu bine păzit, ci există o agendă, sînt invitate nume mari.

Tu nu vrei să vorbești în mod neapărat despre criticii de artă plastică. Eu însă aș vrea să vorbim despre ei din următorul punct de vedere: pictura este un domeniu de nișă care, pentru a fi receptat corect, are nevoie de un

sistem educațional foarte bine pus la punct, care să îi ajute pe viitorii consumatori de artă să înțeleagă despre ce este vorba. Pe de altă parte, avem critica de specialitate care ar trebui să traducă o lume atît de complexă unui public larg.

E adevărat. Criticul de artă ar trebui să fie liantul între beneficiari și consumatori. Nu prea putem vorbi de critica ieșeană. În afară de Valentin Ciucă nu mai avem critică ieșeană. Mai sînt acum cîțiva tineri, mă refer la Cristian Nae.

Cît de mult poate educația plastică din școală să determine înțelegerea picturii?

E foarte importantă întrucît te face să te bucuri de o linie, de un punct, de o culoare, te face să înțelegi mai mult starea pe care o ai atunci cînd vezi un lucru frumos.

În 2007, la Ateneul Tătărași din Iași, o instituție pe care știu că o prețuiești și pe care ai susținut-o, ai avut o expoziție cu lucrări de grafică, un eveniment care a invitat mai multe arte în dialog: a fost și un recital al actorului Florin Mircea. Ciclul pe care l-ai expus se numea Măști. Cum a fost acel eveniment pe care l-ai mai prezentat și în alte locuri?

Pe domnul Florin Mircea l-am invitat întrucît evenimentul-vernisaaj se întîmpla pe 15 ianuarie, de ziua lui Eminescu, iar duminică ne-a recitat Eminescu. Evident că prețuiesc acest lăcaș de cultură pentru că

este unul nou și cred că trebuie să îi dăm greutate prin prețuirea noastră. Ateneul a fost denigrat o perioadă, pentru că a avut un director pe care nu l-a iubit toată lumea.

Un director pe care l-ai susținut.

Practic eu am susținut instituția foarte mult și ceea ce a făcut el acolo. Știam ce a făcut și la Centrul Cultural Francez, cu care am colaborat la anumite proiecte, și nu numai eu, mă refer mai degrabă la cei de la „Periferic”, la Matei Bejenaru care a organizat multe expoziții acolo.

Ai ieșit foarte mult în afară și ai văzut cum arată o piață de artă funcțională. Din punct de vedere valoric, cum crezi că ar arăta piața de artă de la noi într-un ciclu normal?

E foarte diferită. La noi cine vine să cumpere o lucrare de artă, o studiază, o întoarce pe toate părțile, mai revine peste o săptămînă sau peste o lună, îi dai lucrarea și îi spui că dacă nu îi place poate veni să o schimbe. La Veneția, de exemplu, în galerie, veneau cumpărătorii cu sacoșa de la piață, care era aproape de Institutul Cultural Român, lăsau sacoșa cu verdeturi, se duceau la bancomat și scoteau banii, după care luau lucrarea și plecau cu ea sub braț.

Era o cumpărătură ce intra într-un circuit firesc al zilei respective.

Într-un fel. Pe mine mă mulțumește mai mult ce se întîmplă la Iași.

Proiectul „Zidul personalităților”, ce va fi amplasat în Parcul Copou din Iași

DESIGN DE INTERIOR, VIDEOART, PERFORMANCE, HAPPENING, BODY PAINTING...

Nu ești doar pictor, ci și sculptor. Mai mult, există o legătură puternică între literatură și ceea ce lucrezi tu pentru că foarte multe coperte poartă semnătura ta. Se știe că Nichita Danilov are o preferință declarată pentru tine și își dorește picturile tale pe copertă. Ai realizat ilustrația pentru integrala Borges. Cum colaborezi cu celelalte arte și cît îți este de ușor să le aduci în pictura ta?

un proiect al tău și al lui Nichita Danilov, directorul Casei de Cultură „Mihai Ursachi” din Copou. Cum va arăta acest zid?

Încă am mai redus din plaja aceasta. Am făcut foarte mult design de interior, videoart, performance, happening, body painting. Acum vreau să rămîn mai mult în zona picturii și a sculpturii. Sînt fixat pe acest ciclu de lucrări, *Cine este, Doamne, omul?* Este o lume în care eu cred foarte mult, și asta este foarte important pentru un artist. Evident că sculpturile sînt personajele din lucrările de pictură care ies în relief. Eu zic că se completează foarte bine. Tot de aici a ieșit și acel monument din bronz, „Capsula timpului”, plasat în fața Primăriei din Iași.

Un alt proiect care vizează spațiul public ieșean este „Zidul personalităților”,

Cariere ta înseamnă, în afară de succesul artistic, și un succes de viață, ca să îi spun așa, pentru că din asta trăiești în mare parte. Sigur, ești angajat scenograf la TVR Iași, însă dincolo de asta nu ți-e rușine să spui că trăiești din arta ta. Cum se face legătura asta între bani și artă?

Am afirmat de mai multe ori lucrul acesta, și am făcut-o pentru că este adevărat. Am încercat să trăiesc din artă imediat după ce am terminat facultatea. Au fost două proiecte foarte mari: cel de la Finanțe și o lucrare foarte mare într-o casă particulară, a doamnei Irina Schrotter. A fost o lucrare de mare anvergură, mă refer la vitraliu și pictură. Am început apoi să pictez oarecum la comandă, au început să mi se vîndă lucrările.

Nu cunoșteam acest detaliu, că ai lucrat în casa unei persoane cunoscute. Mai sînt asemenea exemple din România. Nu le hrăniți snobismul acestor persoane?

În nici un caz. Era vorba despre anul 1999, la trei ani de la terminarea facultății, ieșisem de pe băncile școlii, eram falit, încă nu aveam un serviciu. Despre asta vorbeam acum, despre strădania de a face bani din artă.

E o construcție arhitecturală de factură neoclasică ce va fi amplasată pe a doua alee din Parcul Copou. Am zis noi că va deveni de interes național pentru că sper ca toate personalitățile să își dorească să aibă amprenta amplasată pe acest zid. Vor încăpea în total 42 de plachete. Vrem să creăm evenimente de fiecare dată cînd va fi amplasată o astfel de plachetă. Evident că vor fi inscripționate și numele personalităților care au trecut prin Iași de-a lungul timpului. Va avea 25 de metri lungime, 1,70 înălțime, două firide laterale și o poartă centrală care va fi păzită de doi sfetnici.

Care este termenul de execuție?

Proiectul a primit finanțare, așteptăm să iasă autorizația de construcție, care se dă destul de greu. Cred că pînă la sfîrșitul lui februarie încep lucrările.

Ai mai face acest lucru acum?

Evident că aș face. Depinde de proiect. Dacă oamenii ar avea încredere totală, sigur că da. A fost cazul Irinei Schrotter, care a avut încredere foarte mare.

Dar cum ai privit, de exemplu, faptul că Sabin Bălașa a mers în locuința lui Irinel Columbeanu, a pictat acolo și, mai mult, i-a predat lecții de pictură iubitei lui Irinel Columbeanu din acea vreme, Anna Lesko?

E și Irinel Columbeanu om. Cred că nu făcea un lucru rău. Și-a cheltuit banii cu folos. Lucrul acesta îmi aduce aminte de Școala de Artă din Franța. Sînt foarte mulți novici acolo, oameni care sînt contabili de exemplu și care dau o grămadă de bani pentru o lecție de pictură. Chiar am cunoscut o tipă care, după serviciu, lua pînza sub braț și mergea să ia lecții de pictură.

Ce vei face anul acesta?

Voi avea o expoziție la Madrid, la Institutul Cultural Român, o expoziție în mai la Villeneuve D'Asque, undeva în Franța la granița cu Belgia. E o expoziție la care lucrez chiar în acest moment și sînt destul de presat întrucît mai am de terminat multe lucrări.

PROMO

Un nou spectacol „dramatIS”

Miercuri, 25 februarie, la ora 18, la sala mică a Teatrului „Lucaefărul” a avut loc un nou spectacol-lectură, cu textul *Cum spui tu, Johnny!* de Valentin Lazăr, student la Litere, participant la trainingurile de dramaturgie din cadrul „dramatIS”.

Textul este o farsă plasată în registru absurd, grotesc, cu umor negru din belșug. Autorul are simțul construcției dramatice, se pricepe să imagineze un personaj, să-i dea consistență, scrie bine. Regia spectacolului: Ion Ciobotaru; elemente scenografice: Constantin Butoi; coloana sonoră: Gigi Șfaițer; cu Toma Hoge, Doina Iarcuczewicz, Liviu Smîntinică, Lilianna Mavriș-Vîrlan, Viorel Vîrlan, Beatrice Volbea, Ileana Coșan, Cristina Anca Ciobotaru, Paul Sobolevski, Cătălin Cucu, Gigi Șfaițer.

În noiembrie 2006, pe scena Teatrului „Lucaefărul” lași a debutat „dramatIS”. Proiectul și-a propus să atragă atenția specialiștilor și a unui public de nișă, format din cunoscători (studenți, cadre didactice, editori), asupra unui eșalon de tineri scriitori ieșeni preocupați și de dramaturgie, iar mai apoi să-i stimuleze și pe alți tineri talentați să scrie pentru teatru.

„dramatIS” constă în spectacole-lectură (de fapt, conțin și elemente scenografice, coloană muzicală, ecleraj), primul fiind realizat cu textul lui Dan Lungu,

Nuntă la parter. Până acum pe lista „dramatIS” au mai intrat piese scrise de Lucian Dan Teodorovici (*Elefanți roz. Elefanți galbeni. Și oameni*), Cătălin Mihuleac (*Viața și posteritatea unui beneficiar de funeralii județene*), reunite în *Antologia dramatIS* (apărută la Editura Cartea Românească, și lansată la București, în cadrul Festivalului Național de Teatru, noiembrie 2008), Florin Lăzărescu (*Ochiul străzii*), Călin Ciobotari (*Singe, sex, scandal, presă*).

Spectacolele-lectură constituie numai o parte a proiectului, partea lui mai vizibilă. Dezvoltarea „dramatIS” a constat în desfășurarea a două sesiuni de „Atelier de inițiere în scriere dramatică”, al căror scop a fost atragerea tinerilor spre teatru. Acestea au avut un caracter foarte practic, iar la întâlnirile de lucru (cu studenți de la facultățile de litere și teatru) au participat, printre alții, scriitorul Florin Lăzărescu, conf.univ.dr. Maria Anca Rusu, regizorul Ion Sapdaru și criticul de teatru Iulia Popovici. (Oltița Cîntec, coordonator „dramatIS”)

În economice să ne luptăm. Greenspan și ceva Stiglitz

Probabil că ați auzit de el prin topurile vinovaților pentru teribila criză financiară prin care trecem. E mereu pe primele locuri, prăbușirea unor mari fonduri sau bănci americane fiindu-i pusă în cârcă. Era un tip atît de influent încît postul american CNBC inventase un indice al servietei: dacă

venea cu servieta burdușită, era clar că se pregătea o majorare a dobînzii; dacă servieta părea goală, oamenii răsufiau ușurați. E vorba despre Alan Greenspan, președintele Consiliului Rezervei Federale SUA timp de aproape 20 de ani – a trecut fără să fie clințit prin mandatele a patru președinți.

C. Rogozanu

Celălalt tip pe care vi-l propun spre lectură este Joseph Stiglitz, premiat cu Nobel, dușman tăios al politicii Greenspan, susținător al lui Obama încă de la începuturile acestuia în politică și, inexplicabil (sau rușinos de explicabil dacă intrăm în culisele neplăcute ale unui mit așa frumos), marele absent din marea echipă a noului președinte american unde au avut loc nume importante precum Summers sau Paul Volcker (acesta din urmă, predecesorul lui Greenspan la Fed, cu

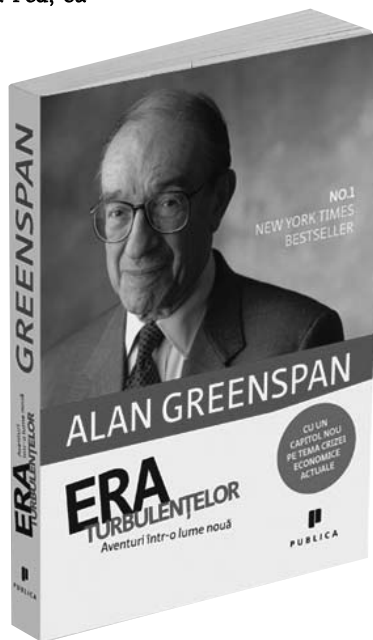
adevărat o figură luminoasă, un domn care a avut curajul să ia cele mai nepopulare măsuri și să pună pe linie de plutire economia americană la începutul anilor '80).

Era turbulențelor este o carte de memorialistică și începe molcom cu un Greenspan copil care rămăsese cu un reflex ciudat imprimat de criza din '30 (s-a născut în 1926): se uita tot timpul în pămînt pentru că spera să găsească ceva mărunțiș pierdut de adulți prin nisipul plajei. Mai tîrziu, a făcut conservatorul și a studiat pianul, clarinetul și compoziția. A ajuns la bursă, economie și studii acesteia datorită familiei și citorva cărți importante semnate de mari brokeri ai momentului. În timpul acelor studii se petrece ceva important: întîlnirea cu teoriile lui Keynes, probabil cel mai mare gînditor în economie din secolul XX. Deși în jur toată lumea se arată încîntată de soluțiile englezului, Greenspan rămîne impasibil – Keynes era unul dintre marii promotori ai intervenționismului și blama filosofia piețelor lăsate să se reglementeze singure. Am găsit doi vinovați în mărturiile lui Greenspan: jazzul și matematica (mai ales în zonele sale de statistică). Tînrul Alan era un tip care se concentra pe partitura sa și pe instrumentul său, cum singur mărturisește: „aveam mentalitatea instrumentistului de accompianiment”. Primele lecturi aplicate sînt titluri precum *Zăcămintele de cupru din Chile*. După alte zeci de pagini, realizăm că Greenspan inventase un soi de computer umanoid:

facea predicții urmărind cu o răbdare inumană mersul mărfurilor, tranzacțiilor etc. Așa își va pune de altfel și bazele afacerii care avea să prospere, industria descompunînd utilitatea unor astfel de informații. Matematica vagoanelor de cereale îl propulsează în rîndul celor mai respectați profesioniști din branșă. Dar în lumea mare ajunge tot pe cale politică, din postura de tînar consilier în campania președintelui Nixon. După încă 10 ani ajungea președinte la Fed.

Era turbulențelor – o istorie neconvențională extrem de utilă

Greenspan e un tip de salon, îl recunoști de la o poștă. E de-o inteligență feroce, are răspuns pentru orice și o idee fixă: piețele trebuie lăsate libere ca pasărea cerului, altfel nu vom ajunge nicăieri. Cartea a fost publicată în 2007 cînd deja se întrevedeau semnele unei crize enorme din cauza regimului subprime în Statele Unite. Nici în ultima clipă Greenspan nu renunță la filosofia sa favorită. Cînd se ia o decizie importantă există o glumă care s-o amelioreze, atunci cînd e povestită la un pahar de whisky foarte scump. Acesta e algoritmul. Iată cum e relatată o decizie a lui Nixon din 1971: „Seara aceea a rămas memorabilă pentru mine, din două motive: în primul rînd, ca să-și anunțe noua politică, Nixon a scos din program *Bonanza*, serialul de western preferat al Americii

<http://www.supliment.polirom.ro/>

Suplimentul DE CULTURĂ Saptamîna de opinii și informații Editura Polirom în colaborare

EXCLUSIV ONLINE: Știrile SDC

SEMNAL

Dan Lungu, *Cum să uiți o femeie*, colecția „Fiction Ltd.”, Editura Polirom, 392 de pagini, 39.90 lei

„Dan Lungu trebuie citit de urgență.” („Lire”) „Dan Lungu și-a făcut intrarea în literatura internațională cu o proză copios-satirică de cea mai bună calitate.” („Wiener Zeitung”) „În România se petrec schimbări îmbucurătoare și din punct de vedere literar. Haosul productiv al țării combinat cu rămășițele birocrăției comuniste produc condiții pentru o literatură cu tente suprarealiste, dar și pentru miniaturi subtile, pline de un umor adesea disperat. Proza lui Dan Lungu trebuie citită cu mare atenție, căci se încadrează în domeniul mării literaturi.” („Die Furche”) „Cine-l citește are senzația că privește un foc de artificii. Inteligența scriitoare, sagacitatea și uneori maliția dovedite în înțelegerea sufletului omenesc, ca și lirismul sobru, viril sînt cuceritoare.” (Alex. Ștefănescu)

Anchee Min, *Cum am devenit doamna Mao*, traducere din limba engleză de Mihaela Negriță, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XXI”, Editura Polirom, 336 de pagini, 26.95 lei

Anchee Min este autoarea bestsellerurilor *Împărăteasa Orhidee* și *Ultima împărăteasă*. După 27 de ani petrecuți în China comunistă, Anchee Min își asumă, prin intermediul romanului *Cum am devenit doamna Mao* (2001), rolul pe care Nah, fiica cuplului dictatorial, a refuzat să-l joace, și anume acela de biograf al doamnei Mao, femeia care vreme de 38 de ani a fost prima doamnă a Chinei, promotoare a Revoluției Culturale și purtătoare a „standardului culturii proletare”. Situuindu-se la granița fragilă dintre ficțiune și realitatea istorică, romanul lui Anchee Min oscilează în permanență între narațiunea obiectivă, la persoana a treia, și vocea fictivă a doamnei Mao, ce dă seama de adevărata natură a celei care în istoria Chinei este cunoscută drept „demonul cu oase albe”. Prin inteligența diabolică de care a dat dovadă în timpul mariajului cu marele Mao Zedong și cruzimea cu care a ordonat moartea a mii de oameni, dar și prin frumusețea sa incontestabilă, voința de fier și notorietatea ca star de cinema, doamna Mao a scris o pagină marcantă în istoria comunismului, reînviată prin talentul deja celebrei Anchee Min.

și unul pe care eu îl urmăream cu nespuse plăcere; și, în al doilea rînd, pentru că m-am aplecat să iau ceva de pe jos și m-am înțepenit de spate. Șase săptămîni a trebuit să zac în pat. Pînă în ziua de azi, îmi place să cred că politica lui de control al preturilor și salariilor mi-a venit atunci de hac”.

Realizezi că Greenspan e un extraterestru, un tip de fier lipit de tot ce înseamnă putere și cam atît, după un episod descris frugal – de apreciat e că nu a fost evitat – despre evaluarea pe care un anume Charles Keating i-a cerut-o lui Greenspan (pe vremea cînd acesta era consultant privat) pentru Lincoln Savings. Mai tîrziu, Keating avea să provoace o catastrofă, mișcările inițiate de acesta fiind de fapt o imensă fraudă. Cinci senatori au avut legături suspecte cu Keating. Printre ei se afla, surpriză, un anume John McCain care a declarat cînd a fost audiat că a stat liniștit grație evaluării executate de Greenspan. Contribuabilul american a plătit 3,5 miliarde de dolari. Greenspan a plătit cu o pagină de scuze în memorii. După încă o pagină am trecut deja la alt episod...

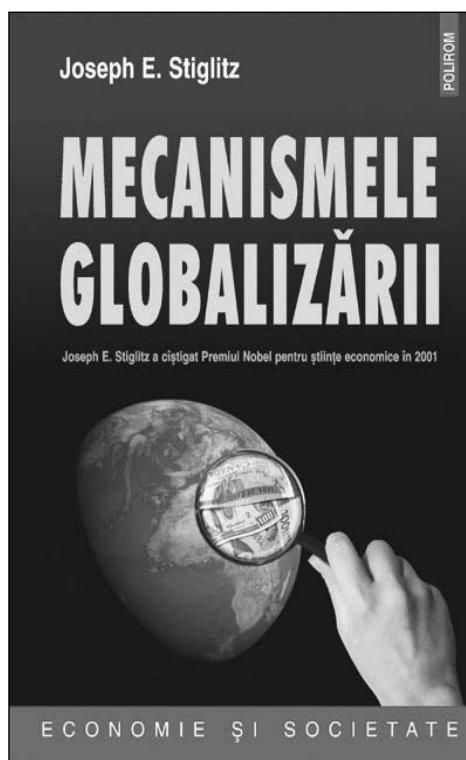
Cea mai fioroasă sintagmă a cărții, pe care Greenspan o enunță senin de la înălțimea funcțiilor sale trecute și din spatele unei vîrste respectabile, este „distrugerea creatoare”, cea care intervine ciclic, cînd se schimbă tehnologii, stiluri de viață, cînd milioane de oameni rămîn pe dinafară și trebuie să se adapteze unor noi realități. Greenspan are o frază și pentru asta: „conurența și asumarea riscurilor provoacă stres, pe care majoritatea oamenilor tind să-l evite”. În felul acesta spusă, neliniștea profund umană în fața nesigurăței pare o stare vinovată. Finanțistul o aruncă și pe umerii moștenirii culturale de un anumit tip care a promovat disprețul față de bogăție. Își cultivă în același timp o opacitate înțelept-bătrînească. Nu am putut să înțeleg cum de nu are nici un moment de cumpănă, cum de vorbește așa de senin despre distrugerea creatoare și ciclurile „normale” care implică recesiune, deși tot el, în aceleași memorii care se întind peste mai bine de 70 de ani și peste 500 de pagini, enumeră nenumărate fraude, greșeli de politică fiscală și multe altele care nu mai au nici o legătură cu piața auto-regulatoare sau „mîna invizibilă” a lui Adam Smith. E misterul cărții așteia, e motivul pentru care unii o vor găsi fascinantă, iar alții extrem de enervantă. *Era turbulențelor* rămîne însă o istorie neconvențională extrem de utilă, cu scene de neuitat și

episoade care te lasă mască. Salvarea LTCM, de exemplu, un fond cu capital protejat (rezervat investitorilor foarte bogați, fonduri de hedging), condus printre alții și de doi laureați cu Nobel, a fost salvat de Fed-ul newyorkez de la colaps după ce a reușit să se imprumute cam cu 35 de dolari pentru fiecare dolar existent. Lecția lui Greenspan, în interpretarea mea: dacă nu-i ajutăm pe cei bogați, se alege praful de săraci.

Stiglitz este un maestru al expunerii faptelor

Stiglitz e preocupat în *Mecanismele globalizării* de politicile FMI și ale Băncii Mondiale și mai ales de felul în care acestea trebuie să se revizuiască pentru a putea oferi cu adevărat șanse țărilor din lumea a treia sau aceloră în curs de dezvoltare. Analiza nu vine doar în calitate de expert, ci și de insider: „Cînd am venit la Banca Mondială, am fost uimit de ceea ce am văzut: Banca și, chiar mai mult, FMI promovau strategii economice conservatoare (de exemplu, privatizarea asistenței sociale) care erau exact opusul lucrurilor pentru care luptasem la Casa Albă. Ba chiar mai grav, utilizau modele pe care cercetările mele teoretice se străduiau să le discrediteze. (Desigur, am fost și mai șocat atunci cînd am aflat că aceste strategii erau susținute chiar de Trezoreria administrației Clinton)”. Stiglitz are o privire scrutătoare, este un maestru al expunerii faptelor, fără mari floricele retorice. Este iubitorul contrastelor, îi place să descrie India în mizerie și India supertehnologizată, aflate în coabitare nefirească și totuși posibilă.

Observă la rece că trecerea treptată la eliberarea piețelor a țărilor asiatice, de la Coreea la China, a fost soluția cea mai bună, că acolo unde a existat intervenție guvernamentală și strategie (Brazilia, de exemplu) a existat și creștere economică susținută. Și, lucru care ne privește pe toți, critică foarte dur felul în care FMI și-a implementat politicile în țările fostului bloc sovietic. Liberalizarea brutală a piețelor din Ucraina sau Rusia (pe care Greenspan o aproba) a dus la adevărate dezastre

din care cetățenii de rînd și-au revenit cu greu. Stiglitz nu se ferește de confruntarea cu astfel de cazuri dificile. Mai mult, cartea sa reprezintă o adevărată agendă perfectă a istoriei recente, o colecție de date extrem de importante și explicațiile economice ale unor reacții sociale. Cum de-a devenit atîta lume antiglobalistă dintr-odată, unde e justificată furia și unde e simplă propagandă, aici stă meritul lui Stiglitz. Limitele lui vin dintr-o credință oarbă, putem să-i zicem și keynesiană, în puterea și înțelepciunea „regulatorului” care nu întotdeauna se arată ca un despot asiatic luminat. Cum n-o să avem vreodată șansa să-i vedem la o masă discutînd rece și aplicat pe Greenspan și Stiglitz, e bine să-i punem măcar pe același raft și să facem puțină meditație economico-filosofică. Nu strică nimănui, mai ales în vremuri de criză.

Alan Greenspan, *Era turbulențelor. Aventuri într-o lume nouă*, traducere de Smaranda Nistor, Editura Publica, 2008

Joseph E. Stiglitz, *Mecanismele Globalizării*, traducere de Miruna Andriescu, colecția „Economie și societate”, Editura Polirom, 2008

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ SE
AUDE LA

în fiecare vineri,
de la 20.00

Cu George Onofrei
și Anca Baraboi

Logica

Cu mobilitatea intelectuală a unui Milan Kundera și cu o similară predispoziție de a lua în rîs și comunismul, și contrariul său, Radu Cosașu face în aproape fiecare pagină a *Logicii* dovada că viața în socialism este o permanentă situare în confuzie. Absurdul cotidian nu e demonstrat prin reflecție teoretică. Exemple abundă și sînt înfățișate într-un crescendo tragicomic, pe linia tot mai apăsătoare a „ridicolelor iubiri” ideologice.

Tînărul scriitor comunist, ajuns „deviaționist” după mult-pomenita Conferință din aprilie 1956, stă în casa unei

mătuși ale cărei convingeri și repere au rămas burgheze. Alte rude vin aici pentru a-și arăta oprobriul față de textele pe linie ale nepotului, sincrone cu suferințele multora în închisorile comuniste. Autorul se rușinează pe jumătate, rămînd parțial dîrz pe aliniamentele doctrinei comuniste. Excese, abuzurile, abaterile de la *Manifest* nu au nimic de-a face – vrea el să creadă – cu validitatea Bibliiei marxiste. Dar, în timp ce fostul reporter se în-doiește tot mai des, rudele sale apropiate cedează progresiv presiunii mediului. Mătușa-gazdă, cu valorile ei burgheze cu

tot, ar vrea ca el să publice din nou, să redevină oficial. Glasul prozaic al realității sună mai puternic, în urechile Sanseverinei, decît cel al unor idei și idealuri juvenile opuse, culmea!, celor mai vechi. Astfel că, la apariția în scenă a Băiatului (securist tînăr și energic, personaj gogolian), iubitoarea mătușă se transformă într-un avocat patetic și persuasiv al diavolului.

Într-o schemă cu termenii morali inverșiți, încăpăținarea și idiosincraziile protagonistului rămîn singurele obstacole în calea nivelării. „Eroul” se agață de caracterul său dificil, de natura lui introvertită, pentru a rezista cîntecului de sirenenă al regimului. Nuvelele lui, scrise cu spatele la „modelele” literaturii propagandistice, le va

putea oare publica? Este ceva de capul lor? Devine, cu ele, un scriitor? Mai cu binișorul, mai cu forța, Băiatul îl convinge să redacteze referate pe marginea unor manuscrise. Scriitorul îndrăgostit de nuvelele lui *curate* începe din nou să meargă pe șantier, în căutarea vieții „adevărate”...

Lovitura de teatru vine la final. Securistul-cenzor, Băiatul care l-a reorientat pe autorul nostru înspre tematica socialismului biruitor, strîmbă din nas în fața manuscrisului conformist al victimei; ba chiar schimbă, în joacă, prima literă a titlului: c în loc de m, *Cacarale* în loc de *Macarale*... Scriitorul îl imploră să dea aviz favorabil cărții sale; dar omul regimului are, deodată, bareme artistice, pretenții axiologice, sclifoseli

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

estetizante. Literatură angajată (= prostituată), da, însă scrisă cu talent, nu numai cu implicare! În loc de *Vivisecții*, autorul a alesese *Macarale*; în loc de *Macarale*, cenzorul preferă *Energii*. Capitulara morală se desăvîrșește abia acum, iar nu prin precedenta excludere a scriitorului, de către temutul Leonte Răutu, de la festivalul realismului socialist. La finalul acestei cărți excepționale, confuzia dintre bine și rău, adevăr și minciună, frumos și urît se

lipește pe „textistența” supra-viețuitorului ca o emblemă.

În *Logica* lui Radu Cosașu, un critic tînăr a văzut un comunism hazos, cu Stan și Bran. Veselie mare!... De fapt, comunismul rîde aici cu hohot gros, în timp ce scriitorul plînge cu lacrimi amare. Comic, tragicomic, melodramă, dramă: autorul ne trece prin toate registrele, zîmbind afabil, în lume, și suferind cîinește, în forul său interior.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu &
Emil BRUMARUFragment cu
măcelari și plopi

Veronica D. Niculescu: Măcelarul se trezește devreme. Măcelarul e fericit când ucenicii veniți în zori de zi la comanda sa trag șnurul electric și drujbele încep să huruie.

Bătrînul măcelar se plimbă cu mîinile în buzunare, măsurînd aleea cu pasul – ce bine, ah, ce bine îi e să vadă cum i se-ndeplinește lucrarea, de-atîta timp ticluită. Ei s-au opus, dar degeaba. Mîna măcelarului nu e cu-adevărat în buzunar, mîna lui e chiar cea care acum manevrează drujba. Și uite cum cad, uite cum cad ramuri. Piciorul lui nu e cel care măsoară aleea în lung și-n lat, piciorul lui e stăpînul cerului, sus, pe scara pompierilor. Ochii lui nu-s cei care pîndesc la un colț și la altul ca să nu se-apropie dușmanul. Privirea sa ageră e deasupra tuturor lucrurilor, e sus, sus, de unde cad ramuri.

Ah, măcelarule, privește, prea-puternicule, la coroana doborîtă. Tu și coana măcelăreasă o să aveți, în sfîrșit, lumină. O să vedeți în sfîrșit, în toată splendoarea-i, șantierul de-alături. Ah, măcelarule, privește și bucură-te, privește la femeia asta isterică; și-a tras cizmele și pardesiul peste hainele de casă și a ieșit, cu părul vilvoi, să întrebe de ce se-ntîmplă măcelul. Bucură-te, măcelarule, nimeni nu e mai puternic ca tine. În slujba ta și numai a ta lucrează drujba înălțată la cer. Și mai bucură-te, măcelarule, de liniștea nopții. Dormi liniștit, nici bufnița nu se va mai tîngui noaptea, nici mierla nu va mai cînta cu nerușinată vioiciune dimineața devreme.

Mi-au tăiat pomii... Trei tei și un anonim.

Emil Brumar: Descrierea ta mi-amintește de mogîldeața aceea neagră care a tăiat, cu ani în urmă, din curtea interioară, un plop, însă nu unul oarecare, ci chiar pe acela care, în fantasmările mele, era Plopul Nedelciu!

V.D.N.: Am fost mută două zile, ce era să mai zic... N-ai nici o șansă în fața omului cu drujba. Și cu cîtă satisfacție se uită în jur, își freacă mîinile, se bucură la fiecare ramură doborîtă. Plopul Nedelciu era bătrîn? Aveam un plop la Pitești, doar la ferestruica de la baie îl azeam foșnind, se freca de perete cu frunzele. Plopii au frunze lucioase, în formă de

inimă. L-au doborît, cu toate inimile lui. Teii mei fără coroană stau rușinați și triști, patru spînzurători de care se sperie și păsările. Doar mesteacănul a scăpat întreg, un miracol.

E.B.: Nedelciu știa de plopul lui, îi povestisem eu, în desele convorbiri telefonice pe care le aveam, pe atunci, cu dînsul... Vorbeam ceasuri întregi... Imobilizat de boala lui necruțătoare, ținea nu știu cîte rubrici, făcea parte și dintr-o rețea de distribuție a cărților aduse la comandă, dacă nu cumva chiar el o pusese pe roate...

Cînd l-au tăiat, nu i-am spus. Motivul ar fi fost ca cineva cu locuința prin prețma plopului ar fi suferit de astm... și ar fi fost alergic și la puful de plop...

V.D.N.: Ce frumos trebuie să fie să îți spună un prieten că unde-eva, la el acasă, a dat numele tău unui copac. Plopul meu de la Pitești nu avea nume. Cei trei tei masacrați luni dimineață n-o să mai aibă coroana ca înainte nici în trei ani. Nici flori, nici fluturi adunați în zilele calde la recolta de dulce, nici cuiburi de guguștiuci. Între primii doi pomi (acum niște stîlpi) a rămas o buturugă mică – a fost tăiat chiar de la rădăcină intrusul, nu carecumva să mai crească și așa... De grija mesteacănului am tremurat cel mai tare. A scăpat, nu știu prin ce miracol; e puțin mai într-o parte. Acum îl iubesc și mai mult. Alb, cu ramuri fine, curgătoare în ploaie de argint. Trebuie să-i pun nume. O să îi zic Brumar, se poate? Așa, fără „u”.

E.B.: Mesteacănul Brumar! Cam romantic... Totuși merge, numai să nu îl tundă și pe asta!

V.D.N.: Ei, nu e romantic... A luat numele de la cel care a botezat un plop. Și e mai bine să fii în mesteacăn decît să fii în plop. Așa zicea și bufnița.

Dar să nu uit: de ce tocmai Nedelciu?

E.B.: Poate e o chestie de falsă memorie, dar am impresia ca am scris cîndva: „Cățărata-n flaut ca-n mesteacăn...”. Acum am găsit versul: „Cățărata-n flautul uitării”. Despre mesteacăn e vorba în altă poezie!

Ilona vs Ileana

Un basm modern, cu reporteri, avocați, anchete, investigații și conflicte de familie este cartea lui Stelian Țurlea, *Arunc-o pe soră-mea din tren!*, cu o acțiune ce aduce mai degrabă a roman polițist și care seamănă foarte mult și cu un thriller. O versiune postmodernă a cunoscutei povești *Fata babei și fata moșneagului*.

În cazul nostru fata babei e o avocată frumoasă, pe care toată lumea o admiră, și un adevărat exemplu pentru ceilalți din jurul său: „Ar trebui să-mi pun ordine-n viață. De fapt, ordine e, dar nu cum aș vrea. Sau cum ar vrea mama. Ea mi-o dă veșnic exemplu pe soră-mea mai mare. E înaltă, suplă, nu ca mine”.

Sora vitregă, sau fata moșneagului, e reporter de televiziune și o ziaristă cu o carieră promițătoare, dar în familie e văzută ca „roata de rezervă”, fiind mereu pe locul al doilea, pînă cînd, într-o zi, are revelația că „sînt altfel decît soră-mea”.

Acțiunea cărții o vizează mai mult pe ce-a de-a doua fată din familie: „– Dar, tata, îi faci jocul! – Ascultă-mă, fata tatii, e mai bine pentru tine... Chiar că era ca-n povestea cu fata babei și fata moșneagului”, spune Ileana, care joacă și rolul naratoarei.

Între cele două surori apare, bineînțeles, un bărbat, iar lucrurile devin și mai complicate. Ilona vs Ileana, așa ar putea fi rezumată acțiunea cărții lui Stelian Țurlea. O carte cu femei și despre femei, un „basn” pe care îl pot citi atît copiii, cît și adulții.

Arunc-o pe soră-mea din tren! prezintă și lumea din culisele televiziunii (să nu uităm că autorul lucrează de ani buni în televiziune), agitația din redacția de știri, ședințele interminabile „cu șefu” al mare, reportajele și călătoriile în căutare de subiecte, anchete și demascări ale politicienilor corupți, cazuri care de care mai scandaloaase.

Întîmplările povestite sînt cît se poate de actuale, cu oameni pe care mass media ni-i servește pe tavă în fiecare zi, la orice oră, și pe care Stelian Țurlea îi transformă în personaje.

Un basm
„orășenesc”

Cărțile pentru copii s-au aflat multă vreme, fără motiv, la periferia literaturii. Deși ideile preconcepute încă mai circulă, acest gen a început să trezească interesul criticilor care, pînă nu demult, priveau cu reticență astfel de texte, văzute mai ales ca o literatură ușoară.

Chiar dacă pe piața românească se vînd mai mult titlurile străine, ale autorilor de acum clasici, care au avut succes în afară, unii scriitori autohtoni, așa cum este cazul lui Răzvan Rădulescu, s-au remarcat prin romane bine alcătuite din punct de vedere stilistic și cu un mare impact la public (*Teodosie cel mic*). Trebuie făcută o delimitare clară între textele mediocre, scrise în scop comercial, și scrierile care se disting prin stil și valoare.

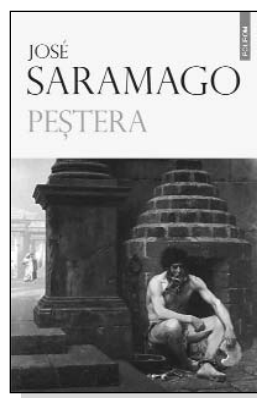
Stelian Țurlea a primit Premiul Uniunii Scriitorilor pentru literatură pentru copii (2003) și Premiul Asociației Editorilor din România pentru literatură pentru copii (2005). *Relatare despre Harap-Alb și Greuceanu – roman cu un polițist* sînt două remake-uri, rescrieri în registru postmodern ale cunoscutelor basme românești. Dar nici una dintre cărțile lui Stelian Țurlea nu seamănă cu cealaltă, căci fiecare roman aduce ceva nou, o altă temă și un alt ton. Avem de-a face cu un autor impvizibil. Însă nu toți cititorii observă basmele din spatele poveștilor sofisticate cu polițisti, gangsteri și vedete de tranziție. Dincolo de logica

basmului, autorul propune de fiecare dată o poveste credibilă, cu personaje „luate de pe stradă”, ușor de recunoscut în viața de zi cu zi. Trimiterile subtile la basm (*Fata babei și fata moșneagului*) în cazul cărții *Arunc-o pe soră-mea din tren!*, evidențiază dorința autorului ca textul să fie citit în această cheie de lectură și sporește puțin ambiguitatea romanului. În centrul cărții se află lupta dintre bine și rău, dintre omul bun și omul rău, deși omul rău e privit cu mai multă înțelegere și nu trezește repulsie cititorului, ci dimpotrivă. Stelian Țurlea încearcă prin remake-urile sale să demonteze prejudecățile existente și să transforme oamenii obișnuiți în eroi de basm. *Arunc-o pe soră-mea din tren!* este așadar un basm „orășenesc”, cu femei frumoase, pentru care cumpărăturile sînt „o chestiune de viață și de moarte”.

Stelian Țurlea,
Arunc-o pe soră-mea din tren!,
colecția „Proză”, Editura Cartea
Românească, 2009, 24.95 lei

JOSÉ SARAMAGO » PEȘTERA

Centrul

Cipriano Algor este olar. El locuiește împreună cu fiica sa Marta și ginerele Marçal într-un mic sat care încearcă să supraviețuiască urbanizării. La mică distanță se află un mare Centru comercial, o clădire cu 48 de etaje, cu magazine, restaurante, baruri, piscine etc. De acest Centru depinde viața întregii familii: „Centrul ne-a hrănit pînă azi cumpărîndu-ne produsele, tot el ne va hrăni cînd

vom locui acolo și nu vom mai avea nimic de vînzare”. Atunci cînd cei de la Centru îl înștiințează pe Cipriano Algor că nu mai au comenzi pentru produsele lui, olarul înțelege că viața sa nu mai are nici un sens. Ca și *Eseu despre orbire* sau *Toate numele*, romanul *Peștera* ne prezintă aceeași viziune despre o lume a dezastrelor. Totuși, *Caverna* este o carte mai puțin dură, în comparație cu *Eseu despre orbire*, deși continuă tradiția „distopiilor” din opera lui Saramago.

În această lume coșmarescă inventată de Jose Saramago, Centrul joacă același

TREI RĂSPUNSURI DE LA STELIAN ȚURLEA

„Sînt sigur că unii vor considera cartea mai degrabă chick lit, dar nu e o rușine”

Ați scris mai multe cărți pentru cei mici. Credeți că ar trebui refăcut „canonul” literaturii pentru copii din România?

În primul rînd, nici nu cred că există un „canon” al literaturii pentru copii. Cine a scris asemenea cărți, cred că a făcut-o pentru că a simțit în felul acela, nu s-a gîndit la vreo teoretizare. Cel puțin în cazul meu, e sigur. Am început să scriu asemenea povești „moderne” convins că o carte în care copilul își va regăsi universul zilnic – cu blocuri, mașini, roboți, computere – și în care zînele și zmeii arată ca vecinul bun sau rău va fi mai atras de lectură. Am o serie de cărți cu un singur erou, Daniel, care crește de la carte la carte și care, pe măsură ce trec anii și descoperă lumea, e implicat în aventuri similare poveștilor clasice, îl caută pe Dracula chiar în castelul lui, e înconjurat de eroi arhicunoscuți din povești sau din jocurile pe computer. Dar mai am o serie de cărți pentru copii, care sînt la limită, în sensul că pot fi la fel de bine citite și de adulți, le pot spune false cărți pentru copii. Am plecat de la ideea că îl poți întoarce pe copil – dar și pe adult – la lectură repovestindu-i povești arhicunoscute transpuse în lumea de azi. *Relatare despre Harap Alb* e un roman care se adresează tuturor, nu numai copiilor, acțiunea se petrece la limita dintre fantezie și istorie, apar în el personaje istorice cunoscute de toți. Am transformat apoi basmul *Greuceanu* într-un roman polițist, cu gangsteri care terorizează un oraș, jocuri piramidale, lupte KI și altele despre care vorbește toată ziua audiovizualul. Ambele cărți au fost premiate.

Literatura pentru copii s-a vîndut destul de bine în ultimul timp. Totuși, puține dintre titlurile publicate aparțin autorilor români. Există o lipsă de interes din partea acestora pentru o astfel de literatură?

Cred că există o lipsă de interes atât din partea autorilor, cît și a editorilor. În cazul primilor aș vorbi mai degrabă de o desconsiderare. Literatura pentru copii rămîne în continuare o Cenușăreasă, ceva minor pentru preocupările elevate ale unui scriitor cu pretenții. Deși se scrie mai greu, presupune o mai mare atenție din partea autorului, pentru că orice așterni pe hîrtie e posibil să se imprime pentru toată viața în mintea unui copil. Apoi, criticii literari iau în seamă foarte rar cărțile de acest gen, nu se coboară la ele din turnul lor, încît nici cititorul nu e îndrumat spre asemenea lecturi, n-are repere. Pe undeva însă criticii au dreptate, cele mai multe cărți ale acestui gen sînt fie slabe, fie nu sînt literatură. Așa că îi înțeleg și pe editorii care preferă să publice traduceri, cel puțin succesul acestora s-a verificat. Dar e păcat că nu se sparge acest cerc vicios. Și primul lucru, relativ ușor de făcut, este ca fiecare carte să fie promovată ca lumea și atunci piața va alege. Vorbim de povești cu PR?

Ultima dumneavoastră carte pare a fi varianta modernă a poveștii Fata babei și fata moșneagului, cu un titlu cit se poate de sugestiv: Arunc-o pe soră-mea din tren!

Chiar așa și este, o variantă modernă, cum se spune în cinematografie, un

remake. Care poate fi citită la fel de bine de copii și de adulți. În fond, nu toate sau aproape toate cărțile sînt povești? Fata moșneagului e reporter la o televiziune, fata babei este avocat și își învidiază sora pentru gloria obținută, chipurile, prin audiovizual, ar face orice pentru a-i sta în cale. Nu vă spun mai mult decît că e o poveste foarte alertă, cu final fericit. Sînt sigur că unii o vor considera mai degrabă chick lit (literatură pentru puicuțe), dar nu e o rușine, și asta tot literatură este, dacă ești sincer cînd o scrii. În rest, totul depinde de cititor, cît va crede el în acest proiect.

Pagini realizate de Bogdan Romaniuc

rol pe care îl are castelul lui Kafka, autoritatea supremă care guvernează o societate de consum. Centrul controlează tot, cumpără tot și vinde tot.

Atunci cînd Centrul nu mai dorește un produs, acel produs trebuie să dispară, la fel ca și creatorul său. De aici și drama lui Cipriano Algor și a familiei sale. La șaizeci și patru de ani, olarul trebuie să găsească o altă soluție pentru a-și întreține familia. El începe să creeze mici figurine kitsch pe

care speră să le vîndă la Centru. E ușor de bănuț că ideea sa nu va avea succes, dar munca îl menține pe Algor în viață, îl face să se simtă util și să uite de dezastrele care se petrec în jurul său.

Caverna este o meditație despre rolul individului în societatea modernă, despre sensul existenței sale și despre condiția creatorului pus în situația de a-și abandona meseria. La început, Algor nu cedează, ci luptă împotriva Centrului. Într-o zi descoperă o peșteră în subsolul

Centrului, plină cu schelete umane. În fața acestei imagini, olarul exclamă: „Acești oameni sîntem noi”. Cu aceste cuvinte simple el transmite revolta și familiei sale. Cei trei vor părăsi Centrul și orașul în care au trăit atîția ani. Plecarea lor este o formă finală de revoltă.

Traducere din limba portugheză de Mioara Caragea, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor „Jose Saramago””, Editura Polirom, 2009, 42.95 lei

**Cu...
minte de duminică
cu Andreea Ionescu**

duminică, de la 10 la 12

Radio România Cultural cultural.srr.ro

Radio România Muzical

În drum spre casă, obosit, iritat?
Petrece atunci 50 de minute
Drive time
cu Monica Isăcescu și Sorina Bobeică

Cea mai bună muzică *clasic, jazz & more*
Cele mai proaspete știri muzicale
De luni până vineri orele 18.10-19.00

Radio România Muzical se aude în FM (97,6 și 104,8) pe satelit și live online muzical.srr.ro

27 februarie, Sala Rondă și Studio 2, ora 19.30
Ceea ce am convenit noi a fi hazard
(The way things might go)
Concept: Ion Dumitrescu

1 martie, Sala Rondă, ora 19.30
Iluzionistele
Un spectacol de Mădălina Dan

4 martie, Sala Rondă, ora 19.30
Miercurea lejeră – idei afirmate performativ
Un concept de Maria Baroncea și Eduard Gabia

6 martie, Sala Rondă, ora 18.30
What to affirm, what to perform / Cartografierea istoriei invizibile
Invitați: Manuel Pelmuș, Mihaela Michailov, Irina Severin, Brynjar Bandlien, Florin Flueraș, Mihai Mihalcea, Văva Ștefănescu

Centrul Național al Dansului
www.cndb.ro

HotNews, infoarte.ro, LiterNet.ro, alternativ, Suplimentul CULTURA, 24-FUN, PORT.RO

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Chitaristul și zidarul

În vara lui 1985 trebuia să tencuiesc zidurile casei, ridicate cu vreo 2-3 ani înainte. Pe cine să fi găsit mai potrivit pentru treaba asta decât pe nea Gogu, vărul lui tata? Tocmai se pensionase la limită de vîrstă, era încă în putere, bea de stîngea și umbla cu motoreta la fel ca băiatul lui cel mic, rockerul. Numai că, spre surprinderea mea, după o bună jumătate de oră, cît am „lichidat” niște sticle de bere, a declinat oferta! Îi observasem ezitarea, drept care, ca un geambaș prost, am forțat tocmeala plusînd peste suma ce-o consideram justificată. N-a primit. La întrebarea „de ce?”, a răspuns: „Păi banii e buni, nu zic nu, numa' că tre' să dau din mîna pentru ei!”. Și-a făcut gestul de-a folosi mistria... Mi-a fost necaz că refuză, l-am acuzat de lenevie, i-am reproșat toate glafurile căzute și dozele de curent astupate cu mortar, l-am făcut cîrpaci incapabil să tencuiască vreo casă, că pînă atunci lucrase doar la IGO, unde, se știe, „nu trebuie carte multă, ci să fii prost și bun de muncă” și multe altele, cu nădejdea secretă că, enervîndu-se, va accepta provocarea. N-a acceptat-o, dar nici nu s-a supărat pe mine.

Tot în 1985, iarna, mă împrietenisem cu „Nașu”, responsabil de cinematograful local. Prin mijloace de el știute, iar de noi bănuite, „Nașu” obținea filme „de colecție” (cum le spune azi), rulate cu sala arhiplină (nici la *Titanic* n-a fost atîta lume cît la *Anna ce-lor 1000 de zile*). Tocmai eram în lucrări la casă cînd, o saptămînă întreagă, a proiectat *Ultimul vals*, filmul concertului The Band în care apar o serie de nume celebre ale show-rock-ului. Nu văzusem pelicula prin '77-'78, atunci cînd rulase oficial, eram soldatul patriei, nu al cîinelui! Acum, în '85, am lăsat baltă tencuiala și-am intrat la fiecare spectacol. Ba, datorită prieteniei menționate, am cuplat

magnetofonul la stația de amplificare, înregistrînd coloana sonoră. Și încă: de mai multe ori, noaptea, cînd nu erau spectatori destui, l-am convins pe „Nașu” să ne lase, pe cei cîțiva nebuni ai orașului agro-industrial de 15.000 de locuitori, să vedem filmul de care nu ne mai săturam. La acele spectacole de noapte foarte tîrzie veneau și niște tipi a căror legătură cu rockul nu era deloc vizibilă. Altul era motivul prezenței, n-o să-l amănunțesc aci...

Sigur, tot spectacolul era un vis frumos ce ne scotea din realitatea acelei vremi stupide. Nu știu ce-mi plăcea mai mult: muzica, atmosfera, Lawrence Ferlinghetti, Joni Mitchell, ce spuneau cei cinci din The Band în interviul dirigit de Martin Scorsese... Multă vreme mi-a dat de gîndit mărturisirea lui Rick Danko, basistul, care exprima teama de scenă resimțită la fiecare concert. De fapt, de drept și din plin vorbea despre trac, stare proprie oricărui artist autentic la fiecare apariție publică. Dacă trarul dispăre, probabil că artistul respectiv a pierdut ingenuitatea ce-l face valabil și autentic. Arta asumată ca profesiune usucă originalitatea, „meseriașul” știe și aplică trucuri, caută succesul, nu adevărul, scrie, cîntă sau pictează lipsit de naturalețea ce strălucește la începuturi.

Revăzînd filmul cu The Band, am dat de-o remarcă a lui Robbie Robertson, în care apreciază că viața de turnee este extenuantă, ba chiar mortală. Exemple destule: Otis, Jimi, Janis, Buddy Holly etc. Robertson trage un fel de linie și constată că și-au luat partea lor din viața asta, nu e bine să forțeze norocul! Înțelegem că de-aia renunță The Band la turnee, la nebunia rock'n'roll. Ceea ce presupune un individ conștient că-i doar simplu om, nimic altceva.

Sau poate banii cîștigați îi permiteau „să nu mai dea din mîini”, cum zicea nea Gogu?

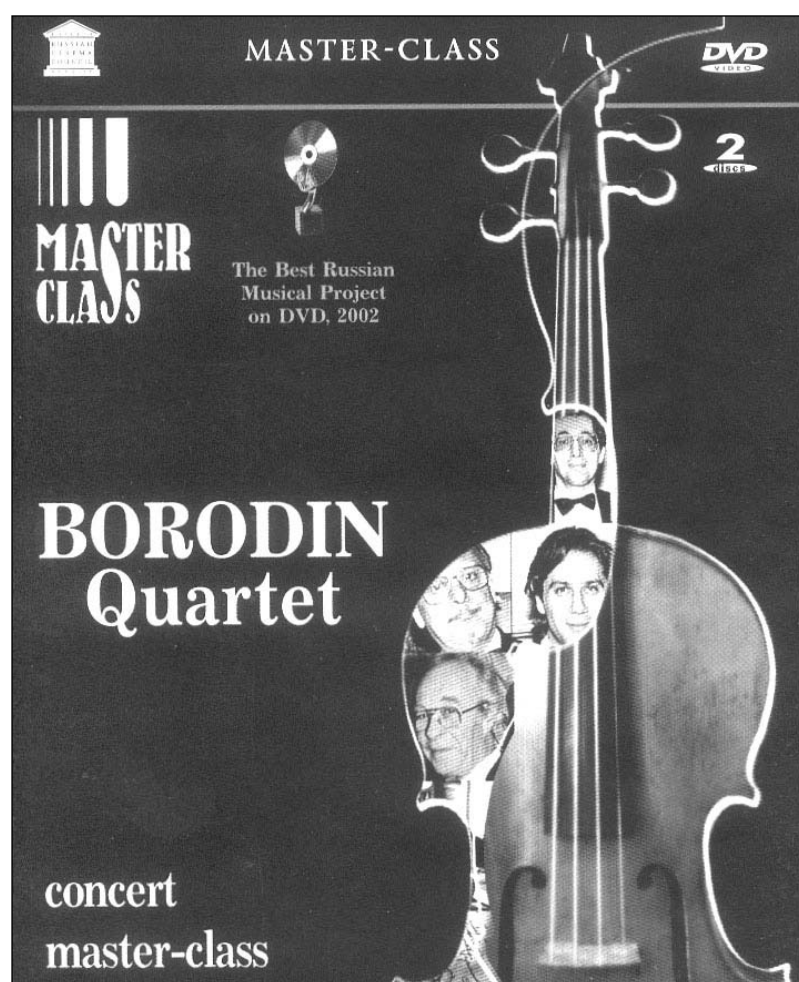
La dispariția violoncelistului Valentin Berlinski și a cvartetului Borodin

Bănuiesc că o parte din cititorii acestor scrisori iubesc muzica de cameră și asistă la fel ca și mine la schimbarea din ce în ce mai accentuată de generații în lumea cvartetelor. După autodesființarea acum cîțiva ani buni a cvartetului *Amadeus*, anul trecut a fost rîndul cvartetului *Alban Berg*, iar anul acesta și-a început turneul de adio cvartetul american *Guarnieri*. Este vorba de cvartete ai căror membri au rămas fideli unii altora pe parcursul unei vieți, schimbările în componența echipei fiind minime. În decembrie în ajun de sărbători, s-a anunțat plecarea din această lume și a violoncelistului rus Valentin Berlinski, ultimul reprezentant al altui cvartet legendar, pe numele său *Borodin*.

Grupul s-a constituit în 1946 și a cîntat, pînă în 1955, sub numele de *Cvartetul Filarmonic din Moscova*. Au rămas în aceeași formație pînă în 1974, cînd cel de-al doilea violonist Iaroslav Alexandrov i-a lăsat locul lui Andrei Abramenkov. În 1976, la plecarea în Occident a primului violonist, Rostislav Dubinski, stabilit în Anglia, rolul de primarius l-a preluat violonistul Mihail Kopelman. Formația avea să rămînă din nou neschimbată pentru o perioadă mai lungă, pînă cînd destrămarea Uniunii Sovietice a schimbat complet viața muzicală și componența cvartetului *Borodin*. Singurul reprezentant fidel al *Borodin*-ilor, pînă în decembrie 2008, a rămas violoncelistul și profesorul Berlinski, o figură aparte de muzician.

O casă de DVD-uri specializată în memoria culturală a Rusiei, *Ruscico*, i-a dedicat în 2001 un proiect special de două discuri video, cel dintîi cu *Cvartetul Borodin* în ultima sa formație în concert, cu Cvartetul No. 2 de Șostakovici și Cvartetul No. 8, op. 59 No. 2 de Beethoven. Al doilea disc al proiectului pe DVD-ul materializat un an mai tîrziu, în 2002, este și cel mai interesant. El include o oră de master-class dată de Berlinski unei formații de tineri studenți, cvartetul *Dominant*,

SCRISOARE PENTRU MELOMANI
„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)
Victor ESKENASY, Praga

numeroase amintiri ale violoncelistului, interviuri cu studenții, o remarcabilă repetiție a cvartetului *Dominant* cu al optulea cvartet de Șostakovici, interviuri cu membrii cvartetului *Borodin* și cu personalități care l-au cunoscut pe Șostakovici, în fine arhive video cu Șostakovici însuși și cu Sviatoslav Richter. Este, cred, DVD-ul muzical cel mai complet și emoționant pe care l-am văzut vreodată, iar între cei intervievați se numără Irina Șostakovici, altistul Yuri Bashmet, violonistul Victor Tretiakov și din nou Berlinski.

Trei ore de muzică și de istorie muzicală a celei de-a doua jumătăți a secolului XX sînt reunite într-un documentar complex și complet ce include biografiile ale membrilor cvartetului *Borodin*, afișe ale concertelor, arhive video și foto, explicate în limba rusă cu versiuni subtitrate în principalele limbi de circulație internațională.

Berlinski însuși își amintește nostalgic despre prima formație a cvartetului și repetițiile lor, evocînd în special figura violonistului Rostislav Dubinski care venea la repetiții după ce medita îndelung asupra pieselor interpretate, avînd luate deciziile strategice și pregătita digitația lui și cea propusă violoncelistului. Interesante sînt

și comparațiile făcute în ora de master-class despre opțiunile interpretărilor unor pasaje din cele două cvartete de Beethoven care nu au o parte lentă, de către cvartete celebre din Occident (*Amadeus*, *Julliard* etc.) și de către cvartetul *Borodin*. La fel, amuzante sînt glumele la adresa capacității muzicienilor occidentali, „infideli” cum îi numește Berlinski, de a înțelege și a cînta muzica lui Șostakovici. Ca și la alți mari artiști ruși revine convingerea că pentru cine nu a trăit epoca de comunism, este extrem de dificil să interpreteze în cunoștință de cauză opera lui Șostakovici. Berlinski relativizează totuși convingerea, declarîndu-se îndreptățit să înțeleagă muzica lui Beethoven, deși nu a trăit în Germania...

Odată cu dispariția lui Berlinski se poate spune că a dispărut și cvartetul *Borodin*. Rămîne în urma sa o relativ importantă discografie (inventariată în livretul setului de discuri), dominată de integralele cvartetelor de Beethoven și Șostakovici, cîntate cu o măiestrie rară. Dacă vreți să le înțelegeți muzica și opțiunile umane, căutați acest set dublu DVD de excepție. Nu veți regreta...

Borodin Quartet. Concert Master-class, Collection Ruscico, RUSD9566DVD, 2002. 2 discs.

Captain Planet și Țestoasele Ninja intră din nou în bătălie

În urmă cu aproape 15 ani, portretul psihologic al vecinului de scară, partener de Pătrățica sau Somata, se realiza complet și eficient din doar două întrebări: „Tu ce putere din *Captain Planet* ai vrea să ai?” și „Care este țestoasa ta Ninja preferată?”. În 2009, desenele animate care făceau legea pe atunci – *Țestoasele Ninja* și *Captain Planet* – se reîntorc, într-un stil upgradat și, potrivit vremurilor, pentru a ne face să mușcăm încă o dată din mărul dulce al nostalgiei copilăriei.

Fetele în principal voiau puterea lui Ma-Ti, sud-americanul ce putea să înmoaie inimile după cum dorea. Băieții, care nu ar fi acceptat nici în ruptul capului că puterea vreunui personaj feminin este mai cool, se orientau spre foc sau pământ. Însă cu toții cădeam de acord fără prea multe dispute că cel mai tare este Captain Planet, supereroul care apară Pământul, născut din puterile combinate ale celor cinci personaje din diverse colțuri ale lumii.

În luptă cu încălzirea globală

Ceea ce nu știam noi pe atunci era că eram ecologiști de avangardă. Ani mai târziu, lupta pentru mediu dusă de cei cinci copii cu inelele lor cu puteri magice avea să fie discutată la Davos, să stîrneasă suficiente proteste cît pentru a irosi o cantitate impresionantă de ouă la diverse întâlniri ale Organizației Mondiale ale Comerțului și să fie tema unor campanii electorale spectaculoase.

Momentul nu a fost niciodată mai potrivit decît acum. Așa că, de săptămîna aceasta, seria *Captain Planet* a fost reluată pe site-ul www.mnn.com (Mother Nature Network), un site pentru activism ecologic de mare succes. Conform producătoarei – de atunci și de acum –, publicul vizat îl reprezintă foștii fani ai trupei planetare, adunați pe Facebook într-un grup impresionant de 170.000 de membri, cu vîrstele între 18 și 26 de ani.

Și tocmai pentru că personajele provin de pe cinci continente, iar la vremea lor desenele au fost transmise în peste 150 de țări, vor să împinzească spiritul Planet din nou pe tot globul, apoi să ajungă la copiii de 12 ani, apoi la cei de nouă ani și așa mai departe.

Primul episod este deja online, împreună cu interviuri ale producătorilor, câteva schițe pentru un film *Captain Planet* niciodată realizat și un clip cu melodia de pe generic, inscripționată pe cel mai vechi suport din lume: memoria tuturor celor care urmăreau, zi de zi, bătăliile contra poluării, efectului de seră, despăduririi etc. Cite un episod nou va apărea în fiecare zi, pe www.mnn.com.

Cowabunga

La rîndul lor, Țestoasele Ninja se întorc, fără a fi dispărut de fapt niciodată. Leonardo, Raphael, Michelangelo și Donatello au împlinit anul acesta 25 de ani. Vîrstă la care Michelangelo (cea mai glumeață și mai relaxată țestoasă din lume) a decis că este timpul să aibă propriul său blog, de pe care ne salută cu al lui Cowabunga.

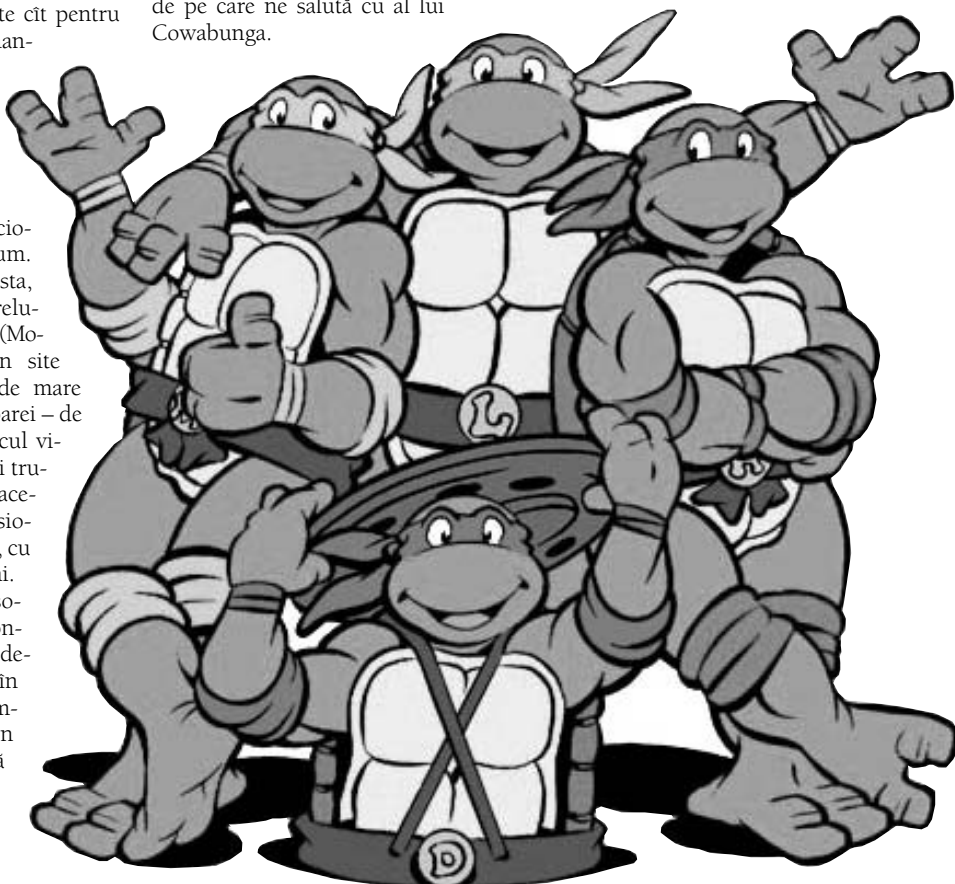
COOLTURISME

Mădălina COCEA

La 25 de ani, țestoasele se pregătesc să apară într-un nou joc video și își lansează o ediție de colecție pe DVD și pe Blue-Ray.

De la crearea lor, în 1984, ca personaje de benzi desenate și pînă astăzi, Țestoasele Ninja au găsit mereu o modalitate de a vorbi pe gustul noilor generații de copii: au apărut ca figurine, în jocuri video, în filme, în seriale TV și în trei seriale de desene animate în care au fost pe rînd simpatice și vesele, manga și sîngeroase, întunecate și 3D.

Cu toate acestea, imaginea emblematică a țestoaselor rămîne cea pe care copiii au cunoscut-o în desenele animate difuzate între anii 1987 și 1997 în Statele Unite, respectiv după Revoluție la noi.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

Nunta Anului

Bună ziua, am vorbit mai de vreme la telefon, pentru filmat și făcut fotografii la nuntă.

Da, sigur, vă rog să intrați. Scuzați lipsa de spațiu, dar deocamdată stăm aici, atenție la găleata aia... așa. Nu avem cel mai frumos sediu, dar măcar avem cele mai bune prețuri, după cum ați și văzut la ziar.

Da, chiar m-am mirat, zece milioane filmat artistic și poze...

Pe sidi, pozele pe sidi. Vă scoateți dumneavoastră cîte vreți, așa mi se pare cel mai corect. Iar filmarea pe dividi, trei ore. Vedeți, am ales să mergem cu prețuri mici ca să ne atragem...

Ea e logodnica mea.

Sărut mîna, mă bucur să vă cunosc (se uită la profilul ei)... mna, nu e chiar așa de rău.

Cum adică, la ce vă referiți?

Vedeți dumneavoastră, noi avem în vedere în primul rînd interesul clientului, dar și prestigiul firmei. Acolo scrie că facem filmări și poze artistice. Asta înseamnă în primul rînd o materie primă de cea mai bună calitate și de asta trebuie să ne asigurăm că figurile pe care le filmăm și pozăm se înscriu în tipar. În cazul dumneavoastră, ca să fiu sincer, e destul de complicat. De unde aveți tăietura asta pe față?

De cînd eram mic, am căzut prin geam, dar ce impor...

Dacă vă filmăm cu ea, o să creadă lumea că e un defect de procesare a imaginii și se duce

naibii prestigiul nostru. Și, ca să fiu sincer, nasul domnișoarei este cam borcînat pentru ceea ce facem noi.

Păi dacă aștia sîntem!? Nu sînt top model, nici ea nu e Miss Litoral, dar ne iubim și vrem să ne luăm.

De iubit vă iubiiți și cu lumina stinsă, dar amintirile care rămîn pe viață... ele trebuie să fie perfecte. Peste zece ani, cînd se vor uita copiii voștri la dividi, vreți să plîngă de rușine că mama are nasul ca o vinătă? Eventual ne dați și în judecată pentru daune morale. Eu vă propun o variantă mult mai bună. Am aici o colecție de filmări de la marile nunți: Chivu, Mutu amîndouă, Victor Ponta a doua, avem și decupaje din filme celebre ca *Tatăl Miresei*... putem face un colaj frumos și punem numele voastre. La fel și cu pozele, vă dau să studiați albumul ăsta. O să fiți cei mai frumoși miri din oraș.

Dar nu vom fi noi...

Cum să nu? Vom scrie „Nuntă Cristi&Nicolynă, casă de piatră” sau cum vă cheamați voi.

Eu cum începe cu curtea din *Tatăl Miresei*, apoi intră în biserica Chivu cu Adelina, o pupă Mutu pe Consuelo, după care trecem acțiunea la Palatul Stirbey. Iar pentru poze avem un colaj cu Brad și Angelina, eventual punem și stop cadre de la Nadia Comăneci... ba nu, că și ea e urîțică, lăsați că mai căutăm. Poate Prințul Charles cu Diana?

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunc: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias.

Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chiruță,

Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu,

Elena Vladăreanu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Liliac

Astăzi Enciclopedia se filosofește (care rimează cu „fisticește”, „strepezește”, „prostește” – alegeți dvs. potrivirea ideală). Pentru că, ștergînd ea praful de pe colecțiile de „Paris Match” și „Philosophical Review” din anul 1974, a îndoit colțurile unui articol care se cheamă „What is it like to be a bat?” („Cum e să fii liliac?”). L-a citit cap-coadă, ca să afle apoi că e un eseu fundamental pentru filosofia secolului XX. Poți să lași ceva fundamental în afara Enciclopediei? Bineînțeles că poți. Dar dacă transformi cumva fundamentalul în minor, atunci n-ai cum să nu faci o rubrică specială pentru asta. Thomas Nagel, autorul articolului, își exprimă clar dezacordul față de „euforia reduționistă” a celor care văd conștiința și subiectivitatea ca fiind exclusiv de activitatea creierului. Nu poți reduce conștiința la o simplă funcție a minții așa cum pui egal între apă și H₂O. Aducînd în discuție caracterul subiectiv al experienței, Nagel își invită cititorii să încerce să se pună în pielea unui liliac. Concluzia e că nu poți ști decît cum e să fii liliac cînd ești, de fapt, om. Imaginația e limitată de propria situație în lume. Stăm des agățați de o creangă, cu capul în jos? Ne place să zburim pînă la bogat al unei femei la apusul soarelui, printre blocuri? Evităm copacii din cale cu ajutorul ecologiei? Dacă răspunsul e nu, atunci nu numai că nu sîntem lilieci, dar nici nu știm cum e să fii unul. Nagel ne asigură însă de următorul lucru (atenție, traducerea e enciclopedică!): „Certitudinea faptului că nu ne putem aștepta să realizăm vreedată în limbajul nostru o descriere detaliată a fenomenologiei marțiene sau liliece nu ar trebui să ne facă să respingem drept lipsită de sens afirmația potrivit căreia lilieci și marțienii ar avea experiențe întru totul comparabile în ceea ce privește bogăția detaliului cu experiența noastră”. Dacă încă mai sînteți aici și n-ați plecat, iată o serie de întrebări perfect legitime de argumentele lui Nagel (și de bogăția experiențelor din jurul nostru): cum e să fii umbrelă? cum e să fii gîndac? (de fapt, cineva s-a gîndit deja la asta); cum e să fii un măr stricat? cum e să fii viermele din măr? cum e să fii parbriz? cum e să fii otrăvit? cum e să fii cîrțită? Dar, mai ales, cum e să fii cuvîntul „cîrțită”? În final, Enciclopedia vă dorește mult succes la dezmoțirea articulațiilor ruginite ale imaginației.

ISSN 1584-8272

9 771584 827000 218

This is the road to hell

FILM

Iulia BLAGA

April și Frank Wheeler, un cuplu considerat special de vecini (dar cu nimic special în ochii noștri, decît că e interpretat de două vedete), se trezește după 10 ani de căsnicie înțepenit în conformism. Între „bovarism” și „bovinism” – termeni folosiți de doi critici români în cronicile lor de întîmpinare –, cronici diametral opuse în privința aprecierilor, *Revolutionary Road*, ecranizare a romanului din 1961 al lui Richard Yates, își desfășoară apele pe deasupra unor stereotipii prost mascate de stucaturi estetice.

Tentativa lui Sam Mendes de criticare a conformismului nu se ridică deasupra lui *American Beauty*, film pe care îl scotea pe ecrane în 1999. *Revolutionary Road* pleacă de la un scenariu osos în care fiecare personaj este un prototip și fiecare moment o bombă de trecut. Femeia casnică, bovarică, ale cărei încercări de a evada din

Nonconformistii/Revolutionary Road, de Sam Mendes. Cu: Leonardo DiCaprio, Kate Winslet, Michael Shannon, Kathy Bates

universul cotidian au alura disperată a agitației unui canar în colivie; soțul deja spălat pe creier de societatea al cărei robotel a devenit și care își flatează ratarea dîndu-se cocos pe lângă gîscuțele din firmă; nebunul care grăiește adevărul, citește oamenii dintr-o privire și face pe profetul dîndărătul medicației; cupluri de conformiști de suburbie, cu expectații mici și mici meschinării. Dintr-un scenariu care mai mult verbalizează plat nuanțele de gândire ale eroilor, Sam Mendes scoate mai puțin decît ar fi putut. Și ar fi putut păstra măcar prototipurile pentru a face un film asumat stereotip, care să explodeze din interior. Un film conformist cu bună știință. Pretenția de a face dramă sensibilă, serioasă și pe față, faultată de scenariu, de estetismul prea căutat și de interpretările neconvingătoare în context

ale actorilor duce la o poveste mai degrabă literară, plană decît vie.

Cineastul e atît de preocupat de a face Cinema

Firește, subiectul ar trebui să atingă pe toată lumea. Toți sîntem vizitați de mai multe sau de mai puține ori în viața de frica ratării. Primul pas pentru a-ți schimba viața este să recunoști că nu-ți dorești viața pe care o ai. E ceea ce face personajul April, interpretat de Kate Winslet, care este motorul filmului pentru că determină toate mișcărilor ce vor antrena personajele. Mendes îi preia pe cei doi soți în momentul unei dispute puternice în care nefericirea fiecăruia e scuiată asupra celuilalt. Apoi vine cu flashback-ul, pen-

tru a ne arăta, didactic, ce bine le era la început. Nu va uza prea mult de flashback, dar și așa, tratarea materialului e destul de laxă și de lipsită de profunzime pentru cineva care a pătruns anterior atît de discret și de adînc în lumea tristă a celor înregimentați.

Din punct de vedere estetic, cineastul e atît de preocupat de a face Cinema, în-cît recurge de cite ori poate la imagini emblematică – cum e cea a lui Leonardo DiCaprio înaintînd pe peronul gării alături de zeci de bărbați îmbrăcați la fel și cu serviete în mînă. Sau cea a lui April, sîngerînd în tăcere peste lumea decolorată din care nu reușește să se salveze. Dar aceste imagini nu fac filmul și nu pot aduce originalitate sau cel puțin sinceritate și peste momentele în care predomină o viziune confortabilă și conformistă a poveștii.

Scara lui Iacob

Stă o vreme la capătul scărilor rulante, închipuindu-și ce-i în mintea clienților din mall...

Întîi vîrfurile capului, apoi trupul, apoi picioarele, formînd un om, o ființă continuă, care urcă. Oameni înlănțuiți, de toate vîrstele, unul în prelungirea altuia, cap de picioare, cap de picioare, care se varsă și se împrăștie pe lângă el, după ce i-au aruncat o privire fugăre.

Pe ăla îl așteaptă nevasta acasă. O să întîrzie, nu i-a găsit eșarfa albastră pe care i-a promis-o. Parcă s-au

înțeles toate fabricile să facă orice fel de eșarfă, nu-mai albastre nu. Și rochia favorită a neveste-sii nu se asortează decît cu o eșarfă albastră, albastru-deschis. Chestie de nuanță. Are și foaie albastră la el, de model. Dar nuanță nu e de găsit nicăieri, iar el o să plece acasă, iar nevastă-sa nu o să mai vrea să meargă la petrecere, o să spună că nici nu s-a obosit să-i caute, că ce-i pasă lui de cum arată ea, pentru că oricum se uită după altele mai tinere, și chiar dacă ar fi avut rochia albastră tot s-ar

fi îmbătat ca porcul, ca anul trecut, deși îi spusese că n-o să pună pic de băutură în gură, nici băut.

Copilul cu urson își dorește o trotinetă, dar taică-su îl îmbie cu o mașinuță, un pistol, ceva, că el n-are bani de trotinetă, și ce-ți trebuie trotinetă în mijlocul iernii, cînd străzile sînt așa cum sînt, numai gropi, nici n-ai unde să te dai liniștit cu trotineta, și-apoi nimeni de pe scară nu are trotinetă, toți au mașinuțe și pistoale, ce-mi pasă mie că tu nu vrei să ai o altă jucărie decît ei?, în plus parcă te vîd căzînd de pe trotinetă, îți julești genunchii, rupi hainele, vii acasă zbierînd și eu nu mai am

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

bani și de alte haine, eu la vremea mea mă jucam în praf și împingeam o roată de cărucior pe drum, nu plîngeam după trotinete.

Femeia în doliu nu înțelege de ce atîta bătaie de cap să-ți cumperi haine și alte porcării, cînd poți muri ca prostul. Cazi din căruță și te calcă pe cap calul.

Bătrînul de colo a văzut multe la viața lui, dar nu-și putuse închipui niciodată că o să calce într-o zi pe asemenea scară, parcă ar fi scara lui Iacob...

Da, ar fi o chestie, își închipuie el, ca scara lui Iacob să fie rulantă, ca-n desenele animate cu Tom și Jerry. Te urci pe ea și te cără direct în ceruri. Desigur: lumea-i ultramodernă, scara lui Iacob e musai acum rulantă, cu toate facilitățile, iar ființa continuă, cu oameni unul în prelungirea altuia, cap de picioare, cap de picioare, urcă sau coboară și se varsă direct în lumea de dincolo, în așteptarea Judecării de Apoi.